

Değişen Kamusal Alanın Yeni “Siyaset Yapma” Mekânı Olarak Sosyal Medya - (Politik Kimlikler ile Kamusal Haklar İlişkisi Bağlamında Twitter Örneği)

DOI: 10.26466/opus.520312

*

Yavuz Çobanoğlu*

*Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Tunceli/ Türkiye

E-Posta: yavuzcobanoglu@hotmail.com

ORCID: [0000-0001-9144-2389](https://orcid.org/0000-0001-9144-2389)

Öz

Bu çalışmanın amacı, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler neticesinde artık geniş kitlelerce kullanılmaya başlanan ve yeni bir kamusal alan olarak kabul gören sosyal medyadaki politik kimliklerin sunumları bağlamında “siyaset yapma” ilişkileri üzerinedir. Sosyal medya günümüzde artık sadece politik kimliklerin sergilendiği bir mekân değil, kamusal hak taleplerinin de dile getirildiği toplumsal bir alandır. Hatta bu taleplerin etkileri ve gerçekleşme şansları düşünüldüğünde, sosyal medyanın klasik kamusal alandan daha işlevsel olduğu da söylenebilir. Böylelikle sosyal medya ortamlarında sergilenen politik kimliklerin kamusal haklara bakışı ve kamusal taleplere yaklaşım biçimleri de merak uyandırmaktadır. Dolayısıyla bu makale, sosyal medyada yaygın siyaset yapma mekânlarından birisi olan Twitter’da böyle bir merakın peşine düşecektir. Çalışmanın araştırma tekniği olarak içerik analizi yöntemi seçilmiştir. Türkiye’de yaygın politik düşünceler olarak geniş anlamda kabul gören, “İslâmcılık”, “Müslümanlık”, “solculuk”, “sosyalistlik”, “Türkçülük” ve “milliyetçilik” kelimeleri, kamusal talepler olan “demokrasi”, “özgürlük”, “haklar”, “inanç”, “özel hayat”, “mülkiyet”, “güvenlik”, “kanun”, “Anayasa” gibi kavramlarla da çaprazlama eşleştirilip Twitter modülü üzerinden taratılmıştır. Tarama sonucunda çalışmaya katkı sunabileceği düşünülen tweet’lerin ekran görüntüleri alınmış, bu tweet’lerde geçen söylemler tasnif edilerek seçilen politik kimliklerin kamusal bir mekân olan sosyal medyada nasıl ve hangi bağlamlarla birlikte kullanıldığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Alan, Politik Kimlikler, Sosyal Medya, Kamusal Haklar, Twitter

Social Media as The New Venue of “Political Activity” of The Changed Publicity - (The Case of Twitter in The Context of The Relations Between Political Identities and Public Rights)

*

Abstract

The aim of this study deals with ‘doing politics’ as a part of the presentation of political identities on social media which has been used widely and recognized as a new public sphere as a result of advanced communication Technologies. Social media is not only a space where political identities are presented but also a public sphere in which civil rights are demanded. When the impact of these demands and their chance of success are considered, it can be said that social media is more functional than a classical public sphere. Thus, the way these political identities presented on social media handle public rights and demands arouses interest. That is the reason why this article pursue this very interest on Twitter, one of the widely used spaces for doing politics on social media. Content analysis method is chosen as the main method of this study. The words/terms which are widely accepted as common political ideas in Turkey such as “Islamism”, “Muslimism”, “leftism”, “socialist”, “Turkism” and “nationalism” was cross matched with public demands such as “democracy”, “rights”, “freedom”, “faith”, “private life”, “ownership”, “security”, “law”, “Constitution” and searched on Twitter module. As a result of this search screenshots of some tweets which could contribute to this study were captured and by classifying the discourses stated through these tweets, how the chosen political identities are used within some certain context on social media as a public sphere is figured out.

Keywords: *Public Space, Political Identities, Social Media, Public Rights, Twitter*

Giriş

İnsan, toplum ve devlet ile bunların arasındaki münasebetler söz konusu olduğunda, sosyolojik araştırmanın merakı *siyasal olan*'a yönelmektedir. Oysaki siyasal olan'ın tespiti, esasen ontolojik bir duruma işaret eder. Onun ontolojisi, neyin/nelerin, hangi şartlarda “siyasal” olarak ele alınabileceği ve siyaset açısından nasıl anlaşılır kılınabileceği üzerinedir. Zaten siyaset sosyolojisinin de böylesi bazı gereklilikler sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir ve bu gereklilikler esasen, siyaset ile onun etrafında şekillenen olguları, sosyolojinin paradigmalarıyla anlama zorunluluğunun bir sonucudur. Böylelikle siyaset sosyolojisi, siyasal sistem, hayat ve ona dair aktörleri; siyasal düşüncelerin ürettiği tepkiler ile davranışları; ideolojiler, semboller, dil ve söylemlerin kitleler üzerindeki etkilerini; güç ve iktidar ilişkilerini; toplumsal yapılar ile örgütlenme şekillerini; demokrasi ve parlamenter kurumların işleyişini; toplum ve devlet arasındaki farklılaşmalar vb. ile bunların sebepleri ve etkilerine dair bilgi üretmeye çalışılan bilimsel bir alan olarak doğup, gelişmiştir.

Üstelik bu alanda olup bitenler sadece siyaset sosyolojisiyle değil, sosyolojinin pek çok alanıyla da yakından ilgilidir. Örneğin, sayısız şekillerde görüleceği üzere, “dinî olan” ile “siyasî olan” çoğu kez iç içe geçmiştir. Dinsel duygular, söylemler, anlatılar, zihniyet biçimleri, semboller, temsiller, ritüeller, giyim şekilleri gibi vb. özellikler, farklı amaçlar doğrultusunda ve yoğun olarak politik alanda karşımıza çıkmaktadır. Bunlar, bu alanda, çoğu kez “talepler” biçiminde yer bulsalar da özellikle aktif siyaset söz konusu olduğunda, “dinî olan” ile onun çevrelediği tüm sosyal gerçeklikler, bir birliktelik ilişkisi içerisinde seyrederek. Bu sebeple, bilimsel bir merak eşliğindeki bir araştırmacının analiz nesnesi siyaset, kültür, din, inanç, zihniyet vb. olduğunda, siyaset sosyolojisi ile dinî olan'ın, din sosyolojisi ile siyasal olan'ın sınırları her zaman net ve belirgin değildir. Bu belirsizlik, siyaset ile din ilişkisini de kapsamak kaydıyla, siyaset olgusunu bütünsel bir açıdan ele alan “politik kültür” yaklaşımı ve çözümlenmeleri üzerinden aşılımaya çalışılmıştır. Çünkü “politikayı kuşatan maddî koşullar, kültüre göre öncelikli değildir. Kültür, maddî çıkarların adlandırılmasında ve gerçekleştirilmesi için başvuru olan etkinliklerde hayati bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla politik kültür bütün bir politik sürece egemendir” (Sarıbay ve Öğün,1998, s.89). Bu yüzden politik

kültür çalışmaları, bir yandan kültürün sosyal ve politik süreçlerdeki etkilerini araştırırken, diğer taraftan da siyaseti ve dini de içerisine alan çok daha geniş ölçekli bir kapsama sahiptir. Alanın içerik bakımından çeşitliliği ve zenginliği de zaten bu özelliğinden kaynaklanmaktadır.

Bununla birlikte, insan eylemleri ile ona bağlı olan tüm sosyal pratiklerin konusu da siyaset sosyolojisinin temel ilgi alanına girer. Buna göre, bazen bilinçli bir politik amaca sahip olmasa bile benzer sosyal pratiklerin ortaya çıkardığı, ürettiği, beslediği ve şekillendirdiği toplumsal ilişki biçimleri de “siyaset yapma” adıyla ifade edilir. Genel itibarıyla popüler anlamda ve günlük dilde geçerlilik kazanan bu ifade, inanılan bir takım politik düşünceleri, dünya görüşlerini veya ideolojik tercihleri karşındaki kişilere/gruplara iletişim yoluyla anlatma, sunma ya da kabul ettirmeye çalışma süreçlerini de içerir. Özellikle “devlet yönetimi” söz konusu olduğunda buradaki asıl kaygı, siyaset aracılığıyla kontrolü ele geçirme ya da elde tutmaya yöneliktir. Bu yüzden “siyaset yapma” esasen kişiler ile gruplar arasındaki güç ve iktidar mücadelesine tekabül eder. Yine de bilhassa günümüzde “ ‘siyasal’ olanın alanı, sadece devlet ile sınırlanmayacak kadar genişlemiştir” (Sarıbay, 1998, s.13). Bu genişleme de, özellikle siyasal olan söz konusu olduğunda, araştırmacıları artık özellikle kültürel olgulara doğru yönlendirmektedir. Keza aynı ilgi neticesinde, bu makalenin merak konusu da yeni ve kitlesel olarak kültürel (dahası siyasal) bir mekân şeklinde kullanılan sosyal medyada sergilenen kimlik sunumları olacaktır. Tabi bütün bunlar cereyan ederken, değişen bir kamusal alan ile zemini sosyal medyaya kayan bir kamusal mekân anlayışına da bakmak bu makalenin mecburiyetleri arasındadır.

1. Kamusal Alan ve Değişen Kamusal Alan Anlayışı

Kamu, kamusal alan ve kamusal kavramlarının referansı kadim çağlara dayansa da bu kavramlara yönelik tartışmaların yoğunlaştığı zaman aralığı, esasen modern döneme rastlamaktadır. Zira modern dönemle birlikte, ulus devlet, sivil toplum, vatandaşlık hakları, demokrasi, birey ve özgürlük gibi pek çok kavrama dair tartışma, hem de tarihte hiç görülmemeyen bir yoğunlukla, sosyal bilimlerin merkezine yerleşmişti. Böylece kamusal alan, tüm vatandaşların hiçbir sınır ya da engelle karşılaşmadan, kamu imkânlarını da kullanarak, birbirleriyle açık bir

şekilde ve her türlü yoldan iletişime geçmeleri aracılığıyla yaratılan ortak toplumsal etkinlik mekânını ifade eder bir hâle geldi. Vatandaşlar da sadece anayasal bir düzenin getirdiği kurallara tabi olmak kaydıyla, bu alanı kullanabilme hakkını elde ettiler. Fakat bazı sınırlara sahip bu “haklar”ın denetimi mevzubahis olduğunda, devletin buradaki pozisyonu artık tartışma konusu haline gelmeye de başladı. Zira vatandaşların kamusal alana dair talepleriyle (örneğin, çıkar, baskı ve buyruklardan bağımsız bir kamu alanı gibi) devletin bu alandaki mevcut egemenliği, pek çok açıdan çatışmaktaydı. Dolayısıyla bu durum, toplum ile devlet arasında “aracılık” işlevi gören bu alanın hem varoluş amacını hem de meşruiyetini zedeledi. Bu sebeple, iki kutbun da kamusal alan üzerindeki sorumluluk ile etki hudutlarını belirlemek gerekliliği hasıl oldu. Buradaki tartışma büyürken, bu hudutların belirlenmesi adına “kamusal alan” denildiğinde akla gelen ilk isim olan Jürgen Habermas, modern demokrasinin toplumsal kökenlerini araştırırken toplum ile devlet arasındaki durumun, demokratik talep ve otorite arasındaki ilişki üzerinden düşünülmesi gerektiğine işaret etti. Öyle ki,

“Her ne kadar devlet otoritesi siyasal kamu alanında icra etmekten (execute) sorumlu olsa da, bu alanın bir parçası değildir. Devlet otoritesi, genellikle, ‘kamu’ otoritesi olarak kabul edilir; devletin vatandaşların refahını sağlama sorumluluğu kamusal alanın bu işlevinden kaynaklanır. Sadece siyasal kontrolün icra edilmesi gözle görülür bir şekilde her vatandaşın kendisini bilgilendirecek araçlara sahip olabilmesini gerektiren demokratik talebe yenik düştüğünde, kamusal alan yasal organlar aracılığı ile hükümeti kurumsal yollarla etkileme şansına sahip olur. Kamuoyu deyimi, bu bağlamda, kontrol ve eleştiriye tekabül eder. Söz konusu kontrol ve eleştiri, devlet biçiminde örgütlenmiş egemen bir yapı aracılığı ile vatandaşların oluşturduğu bir kamu organı tarafından informal bir şekilde -ve seçimler yoluyla, formal bir şekilde- uygulanır. Bu türden uygulamaların kamuya açık olmalarını gerektiren yasal düzenlemeler de kamusal alanın bu işleviyle ilgilidir. Devlet içinde, bilindiği gibi kamu, kendisini kamuoyunun taşıyıcısı olarak örgütler; toplum ve devlet arasında aracılık yapan kamusal alan da kamusal alanının bu en önemli ilkesi ile uyum içindedir - bir zamanlar kendisi adına monarşilerle savaşılan söz konusu ilke ve o zamandan bu yana devletin etkinliklerinin

demokratik kontrolünü olası kılan ilkedden bahsetmekteyiz” (Habermas, 1995, s.63-63).

Buna göre vatandaşlar, kamusal alandaki yasal yollar üzerinden hükümeti/devleti etkileme ya da denetleme hakkına sahiptirler. “Kamuoyu” deyiimi de zaten bunun için vardır. Kendi teorisi ve onun etrafındaki tüm kavramları liberal bir düzlemde düşünen Habermas’ın burada kamusal alandan kastı, tüm vatandaşların hiçbir kısıtlamaya maruz kalmadan bu alana girebilme, orada toplanma ve her konuda düşünebilme haklarının olduğu; ortak fikirlerin burada oluşup, biçimlendiği kolektif bir mekânda ifadesini bulur. Bu mekân, düşünce özgürlüğü, örgütlenme yeri olduğu kadar, inanç ve kimliklerin de başkalarına sunulduğu bir alandır. Bu nokta önemlidir; zira aşağıda soysal medyanın da esasen “yeni bir kamusal alan” olduğunu, “kamuoyu oluşturma” özelliğinin klasik kamusal alanların imkânlarından sanal ortamlar olan sosyal medyaya intikal ettiğini tartışırken bu bilgileri anımsamaya ihtiyaç duyacağız. Neticede Habermasçı kamusal alan kavramlaştırması;

“Modern toplumlarda, politik katılımın (talk) ortamı aracılığıyla icra edildiği bir sahneye işaret ediyor. Bu, yurttaşların ortak meseleleri hakkında müzakerede (deliberate) buldukları bir alan; yani, kurumsallaşmış bir söylemsel etkileşim alanı. Bu alan kavramsal olarak devletten ayrı olan; ilke olarak da devlete karşı eleştirel söylemlerin üretildiği ve dolaştırıldığı bir alana” karşılık gelir (Fraser, 2004, s.104).

Temsili demokrasinin önündeki “meşruiyet krizi”nin çözümüne yönelik bir çaba olarak nitelendirilebilecek olan Habermas’ın kamusal alan kuramı, konunun karmaşıklığı da dikkate alındığında, sosyoloji, ekonomi, kamu hukuku ve siyaset bilimi gibi farklı bilimsel disiplinleri kapsayan “disiplinler arası bir yöntemle” ve tarihselci bir bakış açısının yardımıyla aktarılmaya çalışıldığı görülmektedir (Habermas, 1997, s.9-10). Habermas’a göre “‘kamusal’ ve ‘kamu’ kavramlarının günlük dildeki kullanımı, her iki sözcüğün de birbiriyle uyuşmayan çok çeşitli anlamlara sahip olduğunu ele” vermektedir; çünkü “değişik tarihsel evrelerden kaynaklanan bu anlamlar, sanayisi gelişmiş ve sosyal devlet olarak örgütlenmiş burjuva toplumu koşullarına eşzamanlı olarak uygulanan kullanımları içinde, birbirleriyle bulanık bir ilişkiye” girmelerinden kaynaklanır (Habermas, 1997, s.57). Meşhur çalışmasında kamu ve özel alana dair klasik “ayrım”ı devam ettiren Habermas, kamuoyununun

taşıyıcısının “halk” olduğunu söyler. Zira “kamu, kendisini, özel alandan ayrı bir alan olarak ortaya koyar. Bazen de kendisini çok basit düzeyde, kamu gücünün karşıtı bir alan olarak, kamuoyu alanı görünümünde sunar. Duruma göre, kimi kez devlet organları, kimi kez de halkın iletişimine hizmet eden basın gibi medya unsurları ‘kamusal organlar’ arasında sayılır” (Habermas, 1997, s.58-60). Böylece iletişimin aracı olarak medya, esasen, hem modern dönemin ruhunun bir yansıması hem de insan ilişkileri bağlamında demokratik kamusalığın özü biçiminde değerlendirilebilir. Zaten bu yönüyle de Habermasçı teori, modernitenin bitmeyen bir proje olduğunun kararlı taahhüdüyle, iletişim politikalarının eleştirel analizinden etkilenmiş olan bir bakış açısıdır (McGuigan, 1996, s.5).

Örneğin Ortaçağ’da özel alandan ayrı biçimde düşünülebilecek bir kamu alanı yokken, modern çağ ile birlikte (yeni ve sosyo-ekonomik bir sınıf olarak burjuvaların çabaları da yadsınamaz) siyasal bir kamu alanı doğmuştur. Entelektüel ortamlardaki kapitalist girişimci ve aristokratların oluşturduğu sohbetlerle güçlenen politik bir eleştiri düşüncesi zamanla gelişip, bu kolektif alanlardaki ortak ilişkileri yine bu alana özgü bir niteliğe büründürmüştür. Sonrasında ilginç bir biçimde kamusal bir akıl yürütme faaliyetine dönüşen bu nitelik, devlet iktidarının hem dışında hem de karşısında yeni bir tartışma mekânı üreterek “sivil” bir alanın doğuşuna neden olmuştur. Öyle ki, sohbet ortamlarına olanak sağlayan kafeler, tiyatrolar, karşılıklı sohbet imkânı sağlayan salonlar, kahvehaneler gibi vb. yerler, ülke çapında yaygınlaştıkça, kamusal alanın etki sınırları da aynı ölçüde genişlemiştir. Dahası özgürce konuşma ve eleştirme gücü, devletten bağımsız bu özerk alanların siyasal bir boyut kazanmalarına da neden olmuştur. Habermas’a göre bütün bu gelişmeler, demokratik yeniden üretimi mümkün kılan böylesi iletişimsel ortamların sonucudur (Habermas, 1997, s.135-180). Bu ortamlar, kolektif çıkarlara dayalı oldukları için, kendi meşruiyetini de kendi bağrından üretmiştir. Keza, “kamusal alan, bireylerin açık tartışmalara katılmak için toplandıkları bir yerdir. Potansiyel olarak herkes erişime sahiptir ve kimse bu alanda bir diğerine göre bir avantajla burada konuşmaya giremez. Bunlar kamusal alanın tarihsel bağlamda kabul gören genel niteliklerindedir” (Holub, 1991, s.4). Böylesi bir kabul görmenin olası meşruiyet problemlerini, hem de daha en baştan, ortadan kaldırdığı da söylenebilir.

Yine de Habermas'ın kamusal alan teorisi, pek çok açıdan problemlidir. Öncelikle merkezi devlet karşısında "burjuva kamusalılığı"nu tercih ettiği bilinen Habermas, aynı burjuva sınıfının güçlendikten sonra demokratik dengeleri kendi lehine çevirme konusundaki iştahı ile kamusal müzakere alanlarını (bazen de zor kullanarak) kontrol etme isteği gibi konulara değinmez. Üstelik, Habermasçı kamusal alan kavramlaştırmasının ekonomik temelleri de zayıftır. Mülkiyet, üretim ilişkileri ve burjuva sınıfı dışındaki sınıfsal farklılıkların bu alandaki etkileri, onun teorisinin eksik sayılabilecek diğer yanlarıdır. Özetle,

"Habermas'ın müzakereci bir demokrasi için idealize ettiği kamusalılık biçimi, ifade edilen tartışma bağlamında, sınırları dar tanımlanmış bir söylemsel alana karşılık gelmektedir. Burjuvazinin toplumsal bir kategori olarak palazlanma çabası sonucunda elde edilen demokratik ilerlemenin sınıfsal karakteri demokrasiyi mümkün kılan müzakere sürecinin derinleşmemesine yol açmıştır. Böylelikle tanınma sisteminin kurulmadığı, farklılıkların erişim imkânı bulamaması dolayısıyla özneleşemediği bir yapı ortaya çıkmaktadır. Bu durum demokrasisiz bir demokrasinin oluşumuna neden oluyor gözükmektedir" (Minarlı, 2014, s.169).

Diğer taraftan, doğal olarak kamusal alan kavramlaştırmaları Habermas'ın "burjuva kamusal alanı" teorisiyle de sınırlı değildir. Hannah Arendt'in "cumhuriyetçi kamusal alanı", John Rawls'ın "liberal kamusal alan" teorisi, Richard Sennett'in "kamusal insanın çöküşü"ne dair tartışmaları da konu üzerine değerli katkılardandır. Örneğin Hannah Arendt'in kavramını teorileştirmeye çalıştığı zaman dilimi, Habermas'ın burjuva kamusalılığının ortaya çıktığı modern dönemin aksine, Antik Yunan'daki Polis'in kamusalılığına denk düşer. Dahası Arendt'e göre, kamusal alan ile özel alan ayrımının ortaya çıkışı da Polis'in doğuşuyla mümkün olmuştur. Zira bir kent devleti olarak Polis'in tarih sahnesine çıkışıyla birlikte, vatandaşlar için artık iki ayrı "varoluş" düzeyine (özel - kendine ait- ve kamusal -ortak-) geçmişlerdir. Arendt mecbur olarak "katlanılan" hane ile serbestliklerin yaşandığı siyasal alan arasındaki bu ikili ayrımın yanına, yeni bir kavram daha ekler: Toplumsal alan¹... Bu

---

¹ Arendt'in "toplumsal alan" kavramının geniş bir açıklaması için bknz: Arendt, H. (1994), *İnsanlık Durumu / Seçme Eserler*, (Çev: Bahadır Sina Şener), İletişim Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, s. 39-105

kavram, ortaya çıkış koşullarını modern devlet içerisinde bulan, siyasî tezahürü millî devlet ile taçlanmış bir sosyal gerçekliğe karşılık gelmektedir. Çünkü “toplumun, kamusal olarak örgütlenmiş bizatihi yaşam süreci olduğunun belki de en açık göstergesi, yeni toplumsal alanın oldukça kısa bir sürede bütün modern toplulukları emekçilerden ve iş sahiplerinden oluşma toplumlar haline dönüştürmüş olmasında görülebilir; başka bir deyişle hepsi de aynı anda yaşamı sürdürmek için gerekli o tek faaliyetin etrafında odaklanmışlardır” (Arendt, 1994, s.69). Yine de Arendt, kamu ile özel alan arasındaki bir ara pozisyonda konumlandığı toplumsal alanı ve burada olup bitenleri, olumlamaz.

Öyle ki, “toplumsal alanın yükselişi onları (insanlar Y.Ç.) mahrem ve özel alana sürdüğünden beridir konuşma ve eylem yeteneğimiz eski niteliğinden pek çok şey kaybetti ve bizler kamu alanında yerine getirdiğimiz emekle mükemmel olmaya başladık” diye yazar (Arendt, 1994, s.73). Zaten modern devlette emekle “mükemmel olmaya” çalışmak, aslen insan eylem ve düşüncelerini kilitlemektedir. Üstelik ona göre modern yaşayışta toplumsal alan ile politik alan arasındaki uzaklık, Antik Yunan Polis’indekine nazaran fazlasıyla azalmıştır. Modern hayat, evde çalışma ve üretim imkânlarını evden uzaklaştırmış, ev ile iş mekânsal olarak ayrılmış, özel alana dâhil olan tüm durumlar (aile, iş, mutluluk, hatta aşk bile vb.) bir ekonomik etkinliğe (kolektif bir hâle) indirgenmiştir. Böylelikle modern dünyada kamu ve özel ayrımı ortadan kalkmış, bu alanlar artık birbirine karışmıştır. Yine de toplumsal alan, insanın görülebilir ve duyulabilir olması açısından ayrı bir öneme sahiptir ve insanın bir gerçeklik biçiminde tezahür etmesi açısından zorunludur. Bu yüzden Arendt bu alana “görünümler sahnesi” adını verir. İnsanlar burada birbirlerine üstünlük kurmak, uyum içinde hareket etmek, itibar görmek, konuşmak, ikna etmek gibi vb. eylemler için bulunurlar. Hatta “konuşma (rhetoric/söz/lexis)”, eylem ile birlikte “en önemli insanî vasıf (Arendt, 1994, s.43), insan olmanın “birinci şartı”dır (Arendt, 1994, s.240-247). Ona göre “konuşmanın ve eylemin olmadığı bir yaşam, harfiyen, yaşarken ölmek demektir” (Arendt, 1994, s.241). İnsanlar arasında geçirilmeyen zaman, yaşamın sona ermesidir.

Bununla birlikte Arendt kamusal alana bakışını felsefî bir kavram olan etik üzerinden de biçimlendirir ve onun metinlerinde bilinçli ya da bilinçsizce kamu alanından kendisini dışlamış, evine hapsolmuş insanlar

“fakirleşmiş” olarak nitelendirilirken “idiotik” kavramı kullanılır (Arendt, 1994, s.59). Zira Antik Yunan’da siyasetin dışında kalan ve siyasetle ilgilenmeyen insanlar “idiot” olarak ifade edilir (Kerestecioğlu, 2011, s.159). Bunlar sadece kendilerine ait yaşamları olan insanlardır ve kamusal alan ya da toplumsal alanda varolarak hayatını zenginleştirmektense, tamamıyla özel yaşamda hayatlarını devam ettirerek hakiki bir insani yaşam için özsel olan şeylerden yoksun kalırlar. Çünkü hanede (/oikos), kaçınılmaz bir zorunluluk egemendir ve tüm zorunluluk ilişkileri de yine hane içerisine sıkışmıştır. Dahası bu şekilde “başkaları tarafından görülmenin ve duyulmanın sağladığı gerçeklikten; başkalarıyla ortak bir şeyler dünyası aracılığıyla birleşmenin ve ayrılmanın sağladığı ‘nesnel’ bir ilişkiden, yaşamın kendinden daha kalıcı bir şeyler başarma olanağından da yoksun” kalmaktadırlar (Arendt, 1994, s.86 vd.). Sonuç itibarıyla, kamusal, özel veya toplumsal hangi alan ele alınırsa alınsın, bu kavramsal ayrımların Arendt’te ulaşmaya çalıştığı tek bir soru vardır: İnsan birlikte yaşamak için ne yapmalıdır? Bu soruya yanıt olması bakımından iş, emek, eylem ve özgürlük kavramları da Arendt için ayrı bir öneme sahiptir ve insan tek başına yaşadığında bu kavramların ortaya çıkardığı durumları özsel olarak kavrayamaz.

Diğer yandan kamusal alana dair bir başka teorisyen de John Rawls’dır. Rawls’ın önemi, adalet temelli bir siyasal liberalizm anlayışının beraberinde, düşünce farklılıklarının birbirlerine engel olmadığı bir kamusal alan kuramı geliştirmiş olmasında yatar. Ona göre “kamusal siyasal tartışmalar, anayasal esaslar ve temel adalet meseleleri söz konusu olduğunda, her zaman ya da neredeyse her zaman, her bir vatandaş tarafından en makul kabul edilen makul liberal adalet anlayışlarının biri tarafından ortaya konan nedenler doğrultusunda makul olarak kararlaştırılabilmelidir” (Rawls, 2007, s.33). Rawls için modern özgürlükler, düşünce ve vicdan özgürlüğü, kişilerin belirli temel hakları, mülkiyet hakkı ile hukuk devleti olarak çerçevelenir (Rawls, 2007, s.50). Liberal “kamusal diyalog modeli” kavramı etrafında şekillendirilen bu ilkeler, aslında liberal hukuk devletini tarif etmektedir. Rawls birbirinden farklı “iyilik” anlayışlarına sahip vatandaşların bir toplum içerisinde nasıl ve hangi şartlarda ortaklıklar kurabileceklerini, nasıl bir arada hayatlarını sürdürebilecekleri üzerine düşünülmektedir. Onun bu düşünce etkinliği sonucunda ulaştığı anahtar kavram, “hakkaniyet için adalet”tir (Rawls,

2007, s.50-52). Liberal demokratik değerlerin, birey haklarıyla aynı ortak zeminde toplanması gerekliliğini savunan Rawls’ın adalet anlayışı, çoğulculuk, evrensel hakların eşit biçimde uygulanması gibi vb. özelliklere sahiptir.

Yine benzer bir liberal anlam dünyasını desteklemesi bakımından buradaki önemli bir diğer kavram da kamusal akıl’dır. Rawls kamusal akıl kavramıyla, bireylerin kamusal alandaki temsiliyetleri yoluyla kamusal işlevler görmelerini anlatır. Buna göre bireyler, mevcut çıkarları ve amaçlarını tanımlarken, aslında başka bireylerin de benzer çıkar ve amaçlara sahip olabileceklerini onaylarlar. Dolayısıyla bu, liberal özgürlüklerin yasal olarak garanti altına alınması anlamına da gelmektedir. Devlet de aslen bu özgürlükler için vardır, “yansızdır” ve kamu otoritesi bu sınırları koruyabildiği ölçüde, kamusal akıl aktif hâle gelerek toplumsal kurumlara işlerlik kazandırır (Rawls, 2007, s.50-52). Zira bu özgürlükler devam edebildiği sürece, bireyler kamusal hayatta ifadesini bulan siyasal değerler üzerinden kurulacak bir uzlaşmayı da sağlayabileceklerdir.

Bununla birlikte, kamusal alan tartışmaları söz konusu olduğunda Richard Sennett’in “kamusal insanın çöküşü” kavramlaştırmasından da bahsetmek gerekmektedir. Sennett, insanların aile ve yakın çevrelerindeki kamusal hayatın 19. yüzyıla kadar sıcak ilişkiler kurulan bir içerikte olduğunu söyler. Fakat yine aynı kamusal hayat, 19. yüzyıl ortalarından itibaren sanayi kapitalizminin gelişimine paralel olarak artık değişmeye başlamıştır. Zamanla mevcut toplumsallık yerini, insanlar nezdinde özel hayatın “daha önemli” görülmesine bırakmış; kamusal hayat, özel hayat açısından önemli olduğu ölçüde eğer görmeye başlamıştır. Böylece insanlar özel alanlarına çekilip, kamusal alanlardaki etkinliklerini azaltma eğilimine girince, bu alanı da öncelikle devlet ve egemen sınıflar doldurmuştur. Öncelikle kamusal alana devlet ve egemen sınıfların müdahalesini arttıran bu gelişme, kamu ile özel alan arasındaki sınırları da geri dönülmez biçimde silikleştirmiştir (Sennett, 2010, s.44-47). Modernitenin getirdiği yeni hayatın eleştirisini yapan Sennett’e göre, toplumsal ilişkilerin hızla değiştiği, güçlenen burjuva sınıfının güçlü ve etkin bir kamuoyu oluşturmaya başladığı bu dönemde kamusallık yavaş yavaş zemin kaybederken, bu gelişmeyi destekler biçimde aile yaşamında da bir takım değişimler gerçekleşmektedir:

“Aile, toplumun saldığı dehşetten kaçışın bir sığınağı haline geldikçe, adım adım büyük şehirlerdeki kamusal alana değer biçmek için kullanılan bir ahlâki kıstas haline geldi. İnsanlar, aile ilişkilerini bir ölçüt olarak kullanarak, kamusal alanı, Aydınlanma çağında olduğu gibi sınırlı bir toplumsal ilişkiler kümesi gibi görmek yerine, kamusal yaşamı ahlâki bakımdan sefil bir yaşam olarak görmeye başladılar. Mahremiyet ve istikrar ailede bütünleşmiş görünüyordu. Bu ideal düzen karşısında kamusal düzenin meşruluğu tartışma konusuydu” (Sennett, 2010, s.37).

Ne var ki “kamusal alana duyulan inancın korunması aileden ve aileye ilişkin kurallardan kaçmaya yönelik güçlü bir arzuyla bağlantılıdır” ve bu bağlantı, “mahrem toplumu” iki ilke temelinde kurar: Narsisizm ve gemeinschaft (cemaat)... (Sennett, 2010, s.286-287). Buna göre 19. yüzyılda kişiliğin kamusal alana girişi, bu iki ilkenin önünü açmıştır. Narsisizm kişilerin ne yaşarlarsa yaşasınlar her durumda kendisine odaklanmasıyla ifade edilecek bir gerçeklik olarak ortaya çıkarken; kamusal insanın yok olduğu zamanlarda kişilerin aileleri dışındakilerle açık, dolaysız ve duygusal ilişkiler yaşama amacının bir sonucudur. Burada bir samimiyet arayışı/beklentisi olsa da Sennett’e göre cemaatler kişileri kamusalıktan uzaklaştırmaktadır. Bu ve benzeri sebeplerle de modern dönemde kamusal insan çökmüştür.

Sonuç itibarıyla, kamusal alan teorilerini Habermas, Arendt, Rawls ve Sennett özelinde ele alsak da bu alana dair tüm yorumların hemen hemen benzediği ortak noktalar vardır. Zira kamusal alan, siyasetin meşrulaştırıldığı, politik iletişimin sağlandığı, politik bilgilere doğrudan ulaşılan, politik aktörlerin görünür olduğu ve sosyal sorunlara dair “söz söylenebilen” simgesel bir mekândır. Nihayetinde kişilerin varoluşuna dair bütün siyasal mücadelelerin hayatı meşruiyetini aldığı (/almaya çabaladığı) yaşam zemini, yine aynı kamusal alan içerisinde şekillenir. Böylelikle kamusal alan gerek klasik anlamıyla gerekse de zemin değiştirerek ulaştığı internet ortamlarında gelişen sosyal medya ağlarıyla, siyaset ve onun son dönemlerdeki gözde unsuru kimlik politikaları bağlamında yeni bir biçime bürünmüştür. Nitekim politik kimliklerin yeni gösteri mekânı, sosyal medya ağlarıdır ve burada yeni bir kamusal dil üretilmektedir.

2. Sosyal Bir Mekân Olarak Kimlik

İnsanların dış dünyaya karşı sundukları en belirgin sosyal yönleri, onların kimlikleridir. Belli bir sosyallik içerisinde gerçekleşen insan eylemlerinde kimlik, kişilerin kültürel çevrelerinde tanınma ve yer edinme mücadelelerinin de bir parçasıdır. Üstelik hangi çeşidi olursa olsun kimlik, kültürel bir alanda doğar, şekillenir, değişir ve sunulur. Zira insan topluluklarının kültürel gerçeklikleri, kimliklerin kolektif yapılarının eseri. Dolayısıyla bu ve benzeri etkenler, kimliğin belli bir oluşma süreci geçirdiğinin de kanıtı gibidir. Çünkü kimlik, kolektif olarak oluşan ve yine belli kolektif ortaklıkları bünyesinde taşıyan karşılıklılık esasına dayalı bir devamlılığın adıdır. Hatta bu özelliğinden dolayı “kolektif kimlik, belirli bir durumu değil, bir süreci yansıtır. Keza Nuri Bilgin’e göre “bir komünötenin kimliği, diğer komünötenlerle ilişki içerisinde zamanla değişir. Hiçbir komünöte tek başına ve zaman-mekân dışı bir tözsel kimliğe sahip değildir” (Bilgin,1994, s.53). Bu zaman-mekân dışılık, kolektif kimliğin objektif olabildiği gibi duruma göre sübjektif özellikler de gösterebileceğinin delilidir. Diğer yandan Levi-Strauss da “kolektif kimliklerin, fark ve karşıtlık tarzında gözlemlendiğine, herkesin kendini, diğerinden farklı özgül bir bireysellik olarak sunduğuna” işaret ederken, farklılıkların kaynağının “karşı olma, ayırt edilme, kendisi olma arzusunda” yattığını söyler; böylece “kültürlerin ve kimliklerin çeşitliliği doğal bir olgu değildir; etnosantrizm hem ilkel hem de modern toplumlarda gözlenen çok yaygın bir tutumdur” ve “sağlam psikolojik temelleri vardır” (Levi-Strauss’tan aktaran Bilgin, 1994, s.54-55). Bu yönüyle de kimlik, belli bir insan topluluğunun kendileri hakkında bilinci ve duygularıyla ilgili anlamlar kümesidir.

Bununla birlikte kimlik kavramı pek çok farklı açıdan ele alınsa da bu makalede sözü edilecek kimlik türü, kişilerin sosyal medya ağlarında sergiledikleri politik kimlikleridir. Kişilerin günlük yaşantılarında kendilerini diğer kişilere sundukları kimlik türlerinden belki de en kullanışlı ve konforlusunun, yine politik kimlikler olduğu söylenebilir. Zira politik kimlik, kişilerin topluluk içerisinde nerede durduklarını başkaları nezdinde ayırt ettikleri sembolik bir gösterge, bir bağlılık ve ifade aracıdır. Genel itibarıyla meşru/yasal olmanın bir kriteri olabildiği gibi, kimilerini (azınlıklar, ötekileştirilenler, kadınlar vb.) meşruiyet dışına taşımanın da

kolay görülen bir yoldur. Bu nedenle rasyonel temelleri daima tartışmalı olacak biçimde, bir takım topluluklarca duygusal olarak bağlanılan politik kimlikler çoğu kez, devlet, iktidar ya da muhalefet merkezli, türlü manipülasyonlara açık bir niteliğe de sahiptir. Buna göre politik eylem, tepki, düşünce ya da davranışlar, güncel siyasetin seyrine göre manipüle edilirken, burada sürekli olarak diri tutulmaya çalışılan politik kimliğin duygusallığa dönük subjektif yönüdür.

Diğer yandan politik kimlik, topluluğa bağlılığa dayalı, ötekiler'i dışarıda bırakacak şekilde ortak bir "biz" duygusu taşıyan anlam, hafıza ve semboller deposudur. Çünkü politik kimlikler, topluluğun hafızasından ortak olarak beslenirler; hafıza içerisindeki önemli ya da daha az öneme sahip olduğu düşünülen pek çok olay, kişi, tarih, şehir, savaş, göç gibi vb. durumlar politik kimliğin kabulünde, olgunlaşmasında, sunumu veya başka kimliklerle olası çatışmalarda merkezî bir yere sahiptir. Dahası hafıza, benzer politik yaklaşımlara ait kişiler arasında kimliğin alt belleği şeklinde işlev görerek davranışları düzenler, aynılaştırır. Zaten "kolektif kimlik, bellek süreçlerine bağlıdır ve herhangi bir grubun üyeleri, kendilerini ortak geçmişlerin anularına dayanarak tanımlarlar. Böylece toplumsal grupların sürekli bir oluşum içinde olabildikleri, sınırlarını sürekli olarak tanımladıkları görüşüne dayanan dinamik bir kimlik fikri" gelişir (Schlesinger'den aktaran Morley ve Robins, 1997, s.74). Aynı şekilde politik kimlikler, sembolik davranışlar ile kimliğin sembolik anlamlarıyla da doludur. Semboller burada, bir taraftan politik kimliklerin yaygınlığını sağlarken, diğer taraftan da içerdikleri anlam dünyalarıyla politikleşmiş kişileri, dil ve söylem bakımından beslerler. Zira her politik sembol bir zihniyet şekli, bir ideolojik tavidir.

Aynı zemin üzerinden ilerlersek, Ernesto Laclau da her kimliğin inşasının temelini "özdeşleşme"ye dayandığını söyler. Laclau'ya göre "herhangi bir toplumsal kimlik, boyutlarından biri olarak, basitçe tanımayı değil inşayı zorunlu olarak gerektirir. Bu inşa sürecini anlamada anahtar terim, herhangi bir kimliğin temelinde bir yoksunluk bulunduğu açık iddiasıyla psikoanalitik özdeşleşme kategorisidir" (Laclau, 1995, s.11). Burada esasen "özdeşleşilen", düzendir. Sahip olunan politik kimlik, ister etnik isterse de dinsel veya mezhepsel olsun, bir aidiyet üzerinden mevcut politik düzenle ve onun zihni evreniyle tek taraflı bir "özdeşleşme" sağlar. Hatta "özdeşleşme" etrafında düşünüldüğünde,

“kültürel çeşitlilik ve türdeşlik, merkezîyetçi, standartlaştırıcı ve birlikçi güçler tarafından çevrilmiştir. Bu noktaya kadar bunun en gelişmiş biçimi ulusal-devlet olmuştur” (Morley ve Robins, 1997, s.115). Zira her ulus devletin kuruluş düşüncesi, etnisiteden referans alan bir politik kimliği inşa etme amacı taşır. Çünkü “çoğu millî-devlet çok etnili olmakla birlikte; başlangıçta pek çoğu, öteki etnileri veya etnik parçaları, adını ve kültürel karakterini verdiği bir devlete ilhak eden ya da cezp ederek çeken egemen bir etni etrafında oluşmuşlardır” (Smith, 1994, s.70). Üstelik “millet, bir etnide olduğu gibi, tanım gereği ortak mitleri ve anıları olan topluluktur. Aynı zamanda da teritoryal bir topluluktur... Etnilerin ‘kendi’ teritoryal memleketlerinde ikamet ediyor olmaları gerekmez. Ortak bir işbölümü ya da ekonomik birliktelik göstermeleri de gerekmez, çoğu durumda da göstermezler zaten” (Smith, 1994, s.70-71). Smith’in burada vurgulamak istediği asıl mesele, millî devlet ya da millî kimliğin kuruluşunun, egemen güçlerce düzenlenen ve kolektif bir süreç olduğudur. Dolayısıyla bu süreçte de millî devlet için “milleti var eden değerler”, kurucu öğeler olarak, dil ve sembolizmdir (Smith, 1994, s.119).

Bu çalışmanın yöntemi olan “içerik analizi” açısından düşünüldüğümüzde ise, sosyal medyada politik kimliklerin sunumu esnasında geçen dil ve sembolizmlerin peşine düşmek, işlevseldir. Çünkü;

“...Dil aracılığıyla paylaşılmış olan sembolik ifadeler toplumsallaşma aracıdır ve aktörle topluluk arasındaki sosyal bağı yaratır... Semboller ancak kelimelerle tasvir edildiklerinde bize bir anlam ifade ederler. Dahası, sembolik olan eylemleri ve tüm nesnelere kelime kullanarak tanımlarız. Dolayısıyla bir tür anlatım ögesi olarak kelimeler, gerçekte bütün sembolleri mümkün kılan bir öneme sahiptir. O halde genel olarak kültürü, özel olarak da politik kültürü, esasen dilsel olarak organize edilmiş yorumsal örüntüler bütünü olarak yaşadığımızı ve bu yaşadıklarımızı kelimeler şeklinde anlatıp aktardığımızı söyleyebiliriz” (Sarıbay, 2000, s.77).

Burada, bir kavramlar dağarcığı olarak ele alınan dil ve söylemle ifade edilmek istenen durum, onların bir sosyal bağlama, bir anlam dünyası ile zihniyete tekabül etmesidir. Zihniyet, politik kimliklerde karşılığını bulan dil ve söylemlerin biriktiği yerdir; kültürel olan’dan (dinî, politik, inançsal, ideolojik, ahlâkî vb.) beslenir. Öyle ki insan, zihniyet açısından kendisini çerçeveleyen bu kültürel olan’ın hükmü altındadır ve onun

vasıtasıyla inşa edilir. Üstelik insan öznesi, dil ve söylem süreçlerine dâhildir ve anlamlar söz konusu olduğunda belirleyiciliği de sınırlıdır. Nitekim insanlar çevresindeki kültürel süreçlerin etkisiyle bir kimlik edinirler. Bu sebeple de politik kimliklerin hem kurulmasında hem de sunumunda dil ve söylemlerin önemi büyüktür. Çünkü dil ve söylemler toplumsal katmanların her alanındaki kültürel, politik, dinsel, geleneksel vb.'leri faaliyetler içerisinde yaşarlar, bu yapılar içerisinde biçimlenirler. Zaten söylemin karmaşık analizi, metinsel analizle sınırlı değildir ve söylem analizinin karakterlerinden birisi de metin ve konuşmaları betimleyerek söylemin boyutlarını pek çok aşamada geliştirmesidir (Van Dijk, 1991, s.110-111).

Sonuç olarak zihniyet, dil veya söylem olsun, tümü birer metindir. Bu metinlerin içerisindeki kavram kümelerini ortaya çıkarabilmek, ucu sosyal, ekonomik, dinsel, ahlâkî, ideolojik vb. anlam dünyalarını da bir miktar aydınlatmak yerine geçecektir. Değişen kamusal alan anlayışı ile kamusal algısını tespit edebilmek adına söylem analizini bu çalışmanın araştırma yöntemi olarak seçmek, sosyal medyadaki parçalı/belirsiz ilişkilerin anlamlandırılması; politik kimliğin nasıl yasallaştığı; tahakküm, güç ve iktidar ilişkilerinin nasıl kurulduğu; dinî ve etnik söylemin hangi kavramlar aracılığıyla meşrulaştırıldığı ya da egemen söylemlerin nasıl üretildiği gibi pek çok merakın peşine düşmek adına en uygun analiz yöntemi olduğu söylenebilir. Zira sıradan bir yorum bile, bir zihniyet şeklinin açığa çıkmasına yol açabilir ve sosyal gerçeklikler, kolektif kimlik, zihniyet ve pratiklerin yansıması olan dil ve söylemlerde gizlenir. Dil ve söylemler, anlama yaklaşımının anahtarlarıdır.

3. Yeni Kamusalın Mekânı Olarak Sosyal Medyada Politik Kimliklerin Sunumu

Günlük hayat içerisinde teknoloji kullanımının giderek arttığı ve internetin (özellikle gençler arasında) neredeyse temel bir ihtiyaca dönüştüğü, günümüzün tartışılmaz bir gerçekliği olarak artık önümüzde durmakta. Öyle ki, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler bu hızla devam ettiği sürece internetin sağladığı olanakların önemi daha da artacak gibi görünüyor. Bununla birlikte internet sisteminin 2000'lerin ilk yıllarından itibaren insan hayatına kattığı yeni ve etkin bir iletişim aracı olarak sosyal medyanın

artık insan yaşamının tam merkezine yerleştiği de söylenebilir. Dahası yaşadığımız zamanı düşündüğümüzde, kişilerin birbirinden çok farklı talep, beklenti, amaç ya da isteklerine karşılık verebildiği düşünülen sosyal medya ortamları, bireysel benliklerin sunulduğu biricik yerler haline geldi. Buna göre, genel bir tanım etrafında ele almak gerekirse sosyal medya:

“Sürekli güncellenebilmesi, çoklu kullanıma açık olması, sanal paylaşıma olanak tanınması vb. açısından en ideal mecralardan biri olarak kendini göstermektedir. İnsanlar sosyal medyada günlük düşüncelerini yazmakta, bu düşünceler üzerine tartışabilmekte ve yeni fikirler ortaya koyabilmektedirler. Ayrıca kişisel bilgilerinin yanında çeşitli fotoğraflar, videolar paylaşabilmekte, iş arayabilmekte ve hatta bulabilmekte, ayrıca sıkılmadan gerçek dünyayı sanal ortamda yaşayabilmektedirler. Bu durum gün geçtikçe tüm dikkatlerin bu alana yönelmesine sebep olmakta ve yenilenen sanal dünyaya yeni bir kavramsal çerçeve çizmektedir” (Vural ve Bat, 2010, s.3349).

Yine de bu makalenin ilgi merkezi itibarıyla internet sistemi içerisindeki farklı sosyal medya ortamlarındaki paylaşımların, kamusal alan, kamusal ve kimlik kavramlarıyla ilişkisi burada tartışılmaya muhtaç olarak önümüzde durmaktadır. Çünkü sosyal medyanın içerisinde yer aldığı “internetin, Habermas ve takipçilerinin anladığı şekliyle ideal bir kamusal alanın yapıtaşı olan rasyonel müzakereyi destekleyip desteklemediği; farklı kamusal alanların varlığına ve farklı grupların seslerini duyurmalarına izin verip vermediği; çevrimiçi tartışmaların bir kargaşa mı doğurduğu yoksa demokrasi kültürünü derinleştirip güçlendirdiği ve internetin devrimci potansiyelinin kitlesel ticari kültür tarafından söğrölup söğrölunamayacağı, cevaplanmayı bekleyen soruların başında gelmektedir” (Özçetin, Arslan ve Binark, 2012, s. 52). Burada her türlü kişisel paylaşımların yapıldığı sosyal ağların düşünsel anlamda insanları birbirlerine ne kadar yaklaştırdığı, hangi noktalarda ve ne derece uzlaştırıp demokratik anlayışın gelişimine katkı sağladığı, hâlâ süren bir tartışmanın temasıdır. Hâlbuki anayasal demokratik düzenin tesisinde medyanın üstlendiği roller düşünüldüğünde, politik topluluğun devlet karşısındaki pozisyonu iletişim özgürlüğü etrafında düğümlenir. Hatta Frankfurt Okulu’nun “kültür endüstrisi kuramı” ve kitle iletişim

araçlarının işlevlerine dair söylediklerinden beridir teknoloji, iletişim araçları, devlet, ideoloji, totalitarizm, demokrasi gibi başlıklar arasındaki ilişkinin sosyal bilimcilerin ilgi odağı olduğu da bir başka gerçeklik biçiminde buraya eklenebilir. Dolayısıyla özgürlükler, sivillik, demokrasi vb. kavramların önemi, aynı yoğunlukla günümüzde de internet ve sosyal medya üzerinden sürdürülen düşünsel uğraşların temel meselesi olmaya devam etmektedir.

Zira sosyal medya başta olmak üzere tüm internet ortamları, bir yönüyle fikirlerin oluşma ve paylaşım imkânı bulduğu, paylaşılırken çarpıştığı, müzakere edildiği, birbirlerinin farkına vardığı, kişilerin kişisel veya sosyal problemlerini dillendirme ile aktif biçimde seslerini duyurabilme fırsatlarını yakaladıkları demokratik mekânlar olarak görülürken; diğer taraftan da kitle üzerinde politik ve ideolojik algı oyunları ile yalan yanlış her türlü dezenformasyonun yapılabildiği; teknolojik üretimin lider devletleri nezdinde bazı ülkelerin, hatta kişilerin denetim ve kontrollerinin rahatlıkla sağlandığı; demokratik ilkeleri, uzlaşmayı, karşındakileri tanımayı geliştirmekten çok çatışma, nefret ve şiddet eğilimlerini güçlendiren bir araç şeklinde de tarif edilebilir. Aslına bakılırsa, nihayetinde internet ve sosyal medya ağları, her iki yaklaşımı da haklı çıkaracak pek çok niteliğe de sahiptir.

Bununla birlikte bir internet ortamı olarak sosyal medya, kişilerin politik kimliklerinin de karşı karşıya geldiği yeni bir kamusal mekândır. Nitelikli kamu, “herkese açık, bütün topluma ait, özel ya da kişisel olmayan, aile ya da piyasa olmayan, kolektivizm, kolektif mülkiyet ve dayanışma, kamusal eylemlilik alanı, halk (insan grubu), kamusal alanlar (mekân, yer), kamusal hizmet (kurumlar) ve vatandaşlık hakkı ya da sorumluluğu ve temsil alanı olarak kavramsallaştırılmaktadır” (Durmuş, 2012, s.34). Hatta Rasmussen’e göre, “televizyon, radyo ve yazılı basın, daha merkezîyetçi ve bilgi gönderen ile bilgi alanın pozisyonlarının daha belirgin olduğu araçlardır. Bu kurucu nitelik üzerinde şekillenen kitle iletişimi aktif ve katılımcı bir kamusal alan yaratma konusunda kısıtlı imkânlarla sahiptir. Oysa yeni medya, bu kurucu nitelikten azade oluşuyla, bireylerin aktif katılımı için daha açık bir alternatif yaratmaktadır” (Rasmussen’den aktaranlar Özçetin, Arslan ve Binark, 2012, s.54). Dolayısıyla internet ağları üzerindeki toplumsal mekânlar, sosyal medyanın giderek artan yoğunlukta ve kitlesel anlamda, söz söyleme ve problemleri tartışma,

müzakere ve söylemsel etki alanı hâline gelmesi Habermasçı; birbirlerine üstünlük kurmak, uyum içinde hareket etmek, itibar görmek, konuşmak, ikna etmek gibi vb. eylemler için bir araya gelme bakımından Arendtçi; yurttaşlar açısından “en makul görülen” kamusal diyalog ortamı olması ve sonucunda özgürlükçü kamusal bir akıl ortaya çıkma ihtimali açısından Rawlsçı; mahremiyetin sergilenmesi ve aynı mahrem ve sıcak ilişkilerin olası çöküşü üzerinden de Sennettçi kamusal alan teorilerine karşılık gelebilir.

4. Yöntem

Nitekim aynı “karşılık gelme” hâlinin, bir kamusal mekân olarak sosyal medya ve onun yoğun biçimde kullanılan sosyal ağlarından birisi olan Twitter üzerinde yapılan paylaşımlardaki politik kimlik sunumları için de geçerli olduğu söylenebilir ve bu çalışmanın amacı, benzer bir gereklilik üzerine bu sunumların anlamlandırılmasına yönelik olacaktır. Buna göre, politik kimliğin bu sosyal ortamlardaki sunumlarının anlamlı kılınması adına seçilen araştırma tekniği de “içerik analizi” olmak zorundadır. Zira içerik analizi, “çok çeşitli söylemlere (discours) uygulanan bir takım metodolojik araç ve tekniklerin” bütündür ve bunlar, bir söylemi anlamada ve yorumlamada, mesajda gözlenen ve betimlenen öğelerden hareketle “kontrollü bir yorum ve genelde tündengelim dayalı bir okuma çabası olarak nitelendirilirler” (Bilgin, 2000, s.1). Çünkü içerik analizi, kişilerin farkında olmadan etkilendikleri politik ve zihni süreçlerin, iletişim esnasında ortaya çıkan metinler arasında gizlenen içerik ve yorumların belirlenmesi açısından yeni bir okuma olarak da değerlendirilebilir. Üstelik iletişim araçları vasıtasıyla gerçekleşen tüm iletişim süreçleri de bu analiz tekniğinin uygulama alanına girmektedir. Bu teknikle seçilen kavramlar kitap, dergi, sinema filmi, TV programları, sosyal medya mekânları vb. ortamlarda elektronik olarak taratılmakta ve kavramların hangi bağlamlara denk geldiği, hangi zihniyet biçimlerini yansıttıkları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Zira bu özelliklerinden dolayı içerik analizi yönteminin Twitter’da sergilenen politik kimliklerin yorumlanmasında kullanılacak en işlevsel araştırma yöntemi olduğu da görülmektedir.

Yine de içerik analizi yöntemiyle bir olguyu ele alırken, elde edilen verilerin azlık-çokluk gibi sayısal özellikleri bazen anlamını yitirebilir. Bazen tek bir örnek bile, bütününlün gölgesi tekilde ortaya çıktığı için, içerik analizi yoluyla iyi bir zihniyet çözümlemesine değerli katkıları sağlayabilir. İlâve olarak böylesi bir çalışma, bir sosyal medya mekânı olarak Twitter'daki kullanıcı profillerinin niteliğine dair özelliklere de (yaş, meslek, eğitim seviyesi, hesap sahiplerinin "gerçek şahsiyetler" olup olmadığı vb.) odaklanmayacaktır. Neticede yazılan her twit'in arkasında bir politik şahsiyet, öğrenilmiş bir politik düşünce şekli vardır ve yazılan her metin de bir zihniyet biçimine karşılık gelmektedir. Dahası binlerce paylaşım arasından makaleye veri olarak alınan twit'ler, çalışmanın içeriğine en uygun ve çalışma için işlevsel olmalarına bakılarak ince bir seçime tabi tutulacaktır. Keza her paylaşımı çalışmaya taşımak, anlamı dağıtıp, parçalayabilir.

Diğer yandan her politik kimlik, bir anlam dünyasına, bir zihniyete ve söyleme karşılık gelir. Dolayısıyla bu çalışma, öncelikle veri olarak politik kimliklere ve bir kamusal alan olarak sosyal medyada kimliklerin barındırdığı söylemlere dayanmak mecburiyetini taşır. Bu mecburiyet de bizleri, veri olarak seçilen politik kimliklere dair söylemlerin geçtiği konu alanımız olan Twitter ve onun tarama modülüne ulaştıracaktır. Sonrasında ise Türkiye'de yaygın politik düşünceler olarak geniş anlamda kabul gören, "İslâmcılık", "Müslümanlık", "solculuk", "sosyalizm", "Türkçülük" ve "milliyetçilik" kelimeleri bu modül üzerinden taratılıp, tarama sonucunda çalışmaya katkı sunabileceği düşünülen twit'lerin ekran görüntüleri alınacaktır. Yine de burada dikkat edilmesi gereken şey, sosyal medyadaki kişiler her ne kadar kendilerini bir politik düşünce aracılığıyla ifade etseler bile sonuçta bu durumun kimliksel bir karşılığının olduğu gerçekliğidir. Bu gerçeklik sonucunda aynı politik düşünce ekollerinin kimliksel yansımaları olarak "İslâmcı", "Müslüman", "solcu", "sosyalist", "Türkçü" ve "milliyetçi" kelimeleri de benzer yöntemle yan yana taratılacaktır. Bununla birlikte kamusal talepler olan "demokrasi", "hürriyet/özgürlük", "hak/haklar", "inanç", "özel hayat", "mülkiyet", "güvenlik", "adalet", "kanun", "Anayasa" gibi kavramlar da yukarıdaki politik düşünce ve kimliklerle çaprazlama eşleştirilip aranacaktır. Böylece bu twit'lerde geçen söylemler tasnif edilerek seçilen politik kimliklerin kamusal bir mekân olan sosyal medyada nasıl ve hangi

bağlamlarla birlikte sunulduğunun, farklı uçlardaki politik kimliklerin kamusal haklar söz konusu olduğunda ne gibi noktalarda ortaklıklaştıkları ya da ayrıldıklarının peşine düşülecektir. Dahası veri olarak alınan twit’lerin hesap sahiplerinin adları makalede gösterilmeyecektir. Zaten aynı arama modülüne ilgili metin girilerek twit sahibi (eğer yazdıklarını silmediyse) rahatlıkla bulunabilir. Seçilen twit’lerin ekran görüntülerinin ise “son not” şeklinde numaralandırılarak makalenin sonunda yer alması uygun bulunmuştur.

5a. Twitter’da Politik Kimliklerin Tanıtımı ve Çerçevesi

Bir politik kimlik, esasen o kimliğin taşıyıcısı kişiler için bir ifade aracıdır. Politik kimliğin pek çok unsuru (kültür, zihniyet, söylemler ya da semboller gibi), bir açıdan da insanların birbirleriyle olan iletişimlerinde kendi politik konumlarını karşılıklarına anlatmak için kullandıkları göstergelerdir. Öyle ki kişiler böylesi anlatımları yaparken bağlı oldukları politik kimliği diğerlerine (yazılanları okuyan takipçiler ya da başkaları) mevcut sınırlılıklar içerisinde özetleyip, tanımını yaparak çerçevededikleri de görülmektedir. Yine analiz alanımız olan sosyal medya ortamı Twitter’da da bunun izlerine rastlamak mümkündür. Sırasıyla gitmek gerekirse, örneğin farklı kullanıcıların binlerce twit arasından seçilen İslâmcılık düşüncesine dair kimliksel sunumları şu şekilde sıralanabilir: “İslâm’ın itikâdiyâtını, ahlâkiyatını, içtimâiyâtını, siyâsiyâtını daima zamanın ve muhitin ihtiyâciyâtına en muvafık bir surette tevşîr ederek bunlara gereği gibi tevfiğ-i hareket etmekten ibaretir.”(1) “İslâmcılık, Batı’ya meydan okumaktır.”(2) “İslâmcılık, İslâm değildir ama onun bir ürünüdür. Bir İslâm teokrasisidir.”(3) “İslâmcılık ve İslâm, Müslüman’ın kötülüğe karşı durma sorumluluğunu yerine getirmesi ve insanların Allah ile bağlarını koparmaya çalışan güçlere karşı mücadelesidir.”(4) “Ahlâken Müslümanlaşmayanların siyaseten İslâmcılık yapmaları en çok İslâm’a zarar verir.”(5) “İslâmcılık diye bir şey yoktur. Bir Allah bir Kur’an ve bir İslâm vardır... Uydurulma terimlerle ve içerikle işimiz olmaz.”(6) “İslâmcılık modernist bir kafayla pozitivist bir zihniyetle İslâm’ı yorumlamaktır. İnanmaktan öte yorumlamak.”(7) Örnekler fazlasıyla çoğaltılabilir de (buraya eklenmeyen çok daha fazla twit’in de bilgisiyle) öyle görünüyor ki, İslâmcılık bir yandan “meydan

okumak" için bir araç olarak kabul görürken, diğer yandan da "bir uydurma", "modernist bir yorum" şeklinde tarif edilmektedir. Hatta diğer politik kimlik tanımlamalarının hiçbirisinde böylesi bir kabul-red ikilemine rastlamanın mümkün olmadığı da buraya eklenmelidir. Sadece İslâmcılık/İslâmcı kavramı söz konusu olduğunda böylesi bir ikiliğe rastlandı. Bunun sebebinin de Müslüman kimliğine dışarıdan iliştilmeye çalışıldığı düşünülen "İslâmcılık" ve "İslâmcı" kavramlarına karşı çoktandır var olan bir tepkiye dayandığı söylenebilir. Öte yandan, bazı kullanıcılarca kabul gören biçimiyle de İslâmcılık, (Batı'ya, emperyalizme vb.) bir karşı duruş, bir mücadele, gelenek ve tutarlılık şekli olarak da algılanmaktadır.

Yine aynı minvalde, Müslümanlık/Müslüman üzerinden yürüyen anlatılarda da aynı kabule yönelik benzer tariflere rastlamak mümkündür: "İslâm/Müslümanlık, 'açık büfe' bir inanç değildir. İşine geleni alsın, işine gelmeyenini/canının istemediğini almamak/inanmamak gibi. Müslümanlar İslâm dininin bütününe (Kur'an'ın bütün emirlerine/öğütlerine) uymakla mükelleftir." (8) "Müslüman için iman, hayattır, candır. İman, Müslüman'ın damarlarında kesintisiz dolaşan kandır. İman olmayınca Müslümanlık iddiası tümünden yalandır." (9) "Bilinçsiz Müslümanlık =düşüncesiz, cahil ve pasif iyi aktif kötü insana eşittir." (10) "Müslümanlık, hoşgörüdür, affetmedir. Müslümanlık, kulu sevmektir." (11) "Müslüman, Müslüman'ın kardeşidir. Ona zulmetmez. Onu düşmanına teslim etmez." (12) "Başta kendimizi sorgulayalım. İslâm ve Müslümanlık çocuk oyuncağı değildir. 'Mış' gibi yapmak hiç değildir. İşimize gelince Müslüman gelmeyince 'gavur' olma ihtimalimiz var mı yok mu?" (13) "Müslümanlık, parayla, namla, şarla olmaz. Müslümanlık, Allah'ın şeriatına yani emirlerine uymakla, yaşamakla olur." (14) "Müslüman, doğruya doğru; yanlışla, yanlış diyebilmelidir." (15) "Hepimiz milliyetçiyiz. Lakin asla milliyetçiliğimiz Müslüman oluşumuzun önüne geçmesin! Aksi halde helâk olmak kaçınılmazdır. Mühim olan Müslümanlık çatısı altında toplanabilmektir." (16) "Müslümanlık, dilde olmaz. Ezbercilikte olmaz. Önce insan olmayı öğreneceksin." (17) "Doğruluk Müslüman'ın şiarıdır, Müslümanlık göstergesidir. Yalancılık ise münafığın şiarıdır, nifak göstergesidir. Bu yüzden Müslüman asla yalan söylemez, yalana prim vermez, yalan yere yemin etmez ve yalancı şahitlik yapmaz." (18) " 'İslâmcılık iflas etti' demek, bu İslâm anlayışı ve

bu Müslümanlarla iflas etti demektir. Yoksa yeni bir İslâm tasavvuruyla ve yeni bir Müslümanlık anlayışıyla yeniden deneme yapmak her zaman mümkündür ve yapılmalıdır. Ancak bu defa Müslüman olmayanları da kuşatacak şekilde olmalıdır.”(19) Açıkçası bu ve benzeri twit’lerdeki kimliksel tarif, Müslümanlığı dinî bir inanç etrafında kümelerken, Müslüman’ın da neler yapması ve nasıl olması gerektiğinin anlatımlarıyla doludur. Bu sebeple, buradaki kimlik tariflerinde genel itibarıyla inanç ve ahlâk üzerine yoğunlaşan, bu iki kavramı başlangıç noktası sayan bir ilgi de seçilebilir. Örneğin, doğruluk, yalan söylememe, nefesine hâkim olma ya da imanı şart koşma gibi... Yine de bu, mevcut kimliğe dair eleştirilerin olmadığı anlamına da gelmemektedir. Zira içeriden gelen eleştirilerin çoğunun da “daha iyi mümin” olmaya, inancı ve imanı kuvvetlendirmeye yönelik mesajlar taşıdığı açık biçimde görülebilir. Lâkin Müslümanlık/Müslümanlar’a ilişkin en sert eleştirilerin neredeyse tamamının, Türkiye’nin sıcak politikasında olan bitenler ile Dünya’nın Müslüman coğrafyalarında yaşananlar üzerinden diğer politik kimlik sahiplerince yapıldığı da bir başka gerçekliktir. Hatta bu gerçekliğin, farklı politik kimlikteki kullanıcıların (örneğin sosyalistler, milliyetçiler gibi) eleştirilerinin ortak çıkış noktası olduğu da belirtilmelidir.

Diğer taraftan, bir başka politik kimlik olan solculuk/solcu anlatımı etrafında da pek çok tartışmanın geçtiği görülmektedir. Hatta taranan twit’ler itibarıyla üzerinde en çok tartışma ve spekülasyon yapılan politik kimliğin bu olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır. Seçilen bazı yorumları sıralamak gerekirse: “Solculuk, kapitalist düzene karşı olan, zenginliğin eşit dağıtılmasını isteyen, siyasal ekonomik alanda kökten değişiklik amaçlayan bir akımdır.”(20) “Sağcı veya solcu olmak suç değil ideolojidir yaşam biçimidir. Şayet aşırıya kaçarsan aşırı solcu faşist olur, aşırı sağcı da ırkçı olur.”(21) “Türkçülük üzerinden kurulan solculuk kimsese fayda sağlamaz.”(22) “Türkiye’de dünyada olduğu manada bir solculuk neredeyse yok. Bütün dünyada işçiler, ezilenler solcu iken Türkiye’de burjuvalar solcu olmuş.”(23) “Komünistlik de solculuk da emperyalistlerin kullanışlı piyonlarıdır.”(24) “Devrimcilik sola yakındır desek yanlış olur, solculuk devrimciliğe yakındır. O yüzden içinde insanlığı yaşatan ve onun için mücadele eden herkesin kendini solcu gibi hissetmesi ondandır.”(25) “Devrimcilik solculuk değildir... Her solcu devrimcidir diyebiliriz ama her devrimci solcu değildir.”(26) Yine buraya

eklenemeyen pek çok twit'te de solculuk/solcuya dair genel ifadelere denk gelirse de kullanıcıların temel derdinin politik kimliğin "ne olduğunu" anlatmaktan çok, "ne olmadığından" bahsetmek olduğu görülebilir. Yine aynı anlatılarda, bu politik kimliği sıklıkla dünyadaki diğer "solculuk" örnekleriyle karşılaştırılmaya yönelik bir çabaya da rastlanmıştır. Tabii bu çabanın tamamen öznel, Twitter profillerinin yerel motiflerle dolu ve kendi anladığı ya da içerisine sığmaya çalıştığı bir kimlik tanımı olduğu da söylenebilir.

Bununla birlikte Twitter'da, sosyalistlik/sosyalist kimliğiyle ilgili de aynı "gerçeklik-sahnelik" tartışmalarının, bir kademe daha düşük oranda olsa da, yaşandığı görülmektedir: "Sosyalistlik, sözel zihinsel bir eyleme alanı değil, yaşamın tüm alanlarını kapsayan sınıfsal ve kişisel bir duruştur, seçilmiş ve yaşama geçirilmiş bir kimliktir. Bu açıdan bakılınca bilinen sosyalistlerin hiçbiri gerçek sosyalist değildir. Çoğu iyi niyetli lümpenlerdir."(27) "Demokratlık ve sosyalistlik, birbirini tamamlayan ilkelere; demokrat olunmadan sosyalist ve sosyalist olmadan da demokrat olunmaz."(28) "Sosyalistlik diye bir şey yoktur. Anarşi peşinde koşan, din imanla alakası olmayan şiddetle beslenen kişidir sosyalist. Eşitlik kardeşlik hikâye."(29) "Türkiyemizde sosyalist komünistlik dinsizlik veya imansızlık demek değildir; sosyalistlik komünistlik hakça bölüşüm hakça adalet demektir."(30) "Tek taraflı sosyalistlik olmaz. Sosyalist olaylara adalet çevresinden bakar."(31) Görüldüğü gibi, kullanıcılar genelde sosyalizmin bazı temel kavramları (eşitlik, kardeşlik, evrensellik, barış vb.) üzerinden bir anlatı geliştirse de bu söylem ne sosyalistliğin ne de ona ait olduğu düşünülen değerlerin açıklamasına yönelik değildir. Sosyalist kimliği karşısındakiler, bunu olumsuz olduğunu düşündükleri bazı durumlarla (anarşizm, dinsizlik vb.) birleştirme çabası içindeyken, sosyalist kimliği sahiplenilenlerin de böylesi iddiaları boşa çıkarma gayreti içerisinde oldukları seçilebilir.

Diğer taraftan Türkçülük ve Türkçü politik kimliklere geldiğimizde daha zengin bir anlatıyla karşılaşırız. Burada tema artık bir kimlik savunusundan çıkıp, doğuştan getirilen özelliklerle iktidar talebinde bulunan bir anlatıya dönüşür. Öyle ki, "Türkçülük bir ülkü, siyaset ise iktidara geçme taktiğidir. Bu sebeple bir ana inanç ve ana düşünce olan ülkü asla değişmediği halde siyaset yani taktik her zaman değişir."(32) "Türkçülük kötü bir şey değil, ırkçılık kötü bir şeydir."(33) "Bir gün

ülkede milliyetçi geçinen politikacılar, yöneticiler, sanatçılar, aydınlar hiçbir çıkar kaygısına düşmeden, yiğitçe, korkusuzca Türkçü söylemlerde, Türkçü tavırlarla milletin karşısına çıkarlarsa o gün Türkçülük büyük bir utkuya ulaşır.”(34) “Türklük ülküsü bizden amansız bir görev ahlâkı istiyor. Her Türkçü bulunduğu yerin görevini inançla yaparsa, Türkçülük ülküsü sağlamlaşır. Türklük güçlenir.”(35) “Türkçülük genel yapısı itibarıyla kandaştır. Türkçülük fikre dayanır. Türkçü, Türk’ten başka dostu olmadığını bilir.”(36) “Sevmek Türkçü bir eylemdir. Türkçülük ayrımcılık değil seçiciliktir. Kalite, seviye, kıymet aramaktır... Her insanı bir tutmamak, sevmeye lâyık olanı kayırmaktır.”(37) “Bizim Türkçü olmamız, bozkurt işareti yapmamız, herhangi bir siyasi partiye mensup olduğumuz anlamına gelmez. Türkçülük siyaset üstü bir fikirdir.”(38) “Türkçülük kimsenin dini inancını sorgulamaz, her inanca aynı mesafede durur. Bunu yapmıyorsan zaten Türkçü olamazsın.”(39) “... Bizim için Türkçülük, bir kan meselesi olduğu kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. Türkçüyüz ve her vakit bu istikamette çalışacağız.”(40) “Herkes milliyetçi olabilir. Milliyetçiliğin anlamı millet ve vatan sevgisidir. Herhangi bir ölçütü yoktur. Tahsil birikim ve kültürel altyapı aranmaz. Türkçülük ise bir alt şıktır. Bir milliyetçi, Türkçü olmak zorunda değildir, ancak bir Türkçü milliyetçi olmak zorundadır.”(41) “Türkçülük kimsenin dini inancını sorgulamaz, sormaz, yargılamaz. Önemli olan soy birliğidir, kan kardeşliğidir. Türk töresini özümsemek, Türklük bilincine ulaşmaktır. İnsanların inançlarıyla uğraşmak, hor görmek ya da tavır almak, Türkçülük ülküsüne sadece zarar verir.”(42) Açıkçası diğer politik kimlik sunumlarında çok seyrek rastlanan bir durum Türkçülük ve Türkçü kimlik anlatılarında karşımıza çıkmaktadır. Bu, politik kimliğin bir kimliksel tanımlama olmaktan çıkıp, bir amaç etrafında bir misyon, görev, ülkü ve ulaşılmaması gereken fikirler üstü bir merteye pozisyonuna yükseltilmesidir. Burada tek ölçüt, “Türk olmak” ile “Türkçülük bilincine sahip” bulunmakla sınırlandırılmıştır. Politik kimlik anlatısı, benimseyenlere bir hedef ve istikamet belirlediği için de gücünü duygusal bağlılıklardan (soy/kan aracılığıyla sağlanan kardeşlik gibi) alır. Yine belirgin biçimde görülmektedir ki, bu politik kimlik mensuplarından bazıları İslâmcılık ve Müslümanlık kimliklerinin din üzerinden yaptıkları ayrımları, “doğru” bulmamaktadır. Burada alıntı yaptığımızı benzer pek çok tweet,

temel ayırım noktasının “din” değil, bir “seçicilik” mertebesi görülen “Türklük” olması gerektiğini iddia etmektedir. Burada din aracılığıyla yapılan ayırım genel kabul görmezken, soy/kan vasıtasıyla yapılan ayırım “töre”ye ait sayılmaktadır.

Son olarak, milliyetçilik ve milliyetçi politik kimliklerinin Twitter’da hangi söylemlerle sunulduğuna bakacak olursak, yine mevcut siyaseti yönlendirmeye dönük çabalarla karşılaştığımız söylenebilir. “Türk milliyetçiliğinin temelini, ülke sevgisi oluşturur, (Bu ülke tam bağımsız ve dili Türkçedir), siyasi partiyle milliyetçilik olmaz ve bu ülkede her siyasi hareket milliyetçi olmak zorundadır, değilse bu ülkeye ait değildir. Bu ülkeye ait olmayan gereksizdir.”(43) “Amerikan güdümlü milliyetçilik ancak uşaklığı kuvvetlendirir. Milliyetçilik her şeyden önce bağımsızlıktır, bağımsız karar alma yeteneğine sahip olmaktır. Milliyetçi, akıllı olmak zorundadır.”(44) “Vatan, bayrak milliyetçilik olmadan olmaz! Atatürk milliyetçi olduğu için kazanmıştır.”(45) “Milliyetçilik, hem sosyal hem kültürel hem ekonomik hem politik ve hem de askeri cephesiyle bir bütündür. Milliyetçi, her sahada milliyetçidir.”(46) “İrkçılık ve milliyetçilik birbirinden çok ince bir çizgi ile ayrılır. O çizgi de başka milletlere zarar vermeye başlayınca ırkçı olursun. Başka milletlere saygın olduğu zaman da milliyetçi.”(47) “Milliyetçilik, millet ve vatan sevgisi ise anti emperyalist olur. Ümmetçiden milliyetçi olmaz, olamaz.”(48) “Atatürkçü olmayan Türk milliyetçisi olamaz. Onlar kendilerini milliyetçi diye adlandıran, siyasi İslâm’a hizmet eden sentezcilerdir. Bugün milliyetçilik görüşünün temellerinin tek oturduğu kesim Türkçülerdir. Her kesimin milliyetçiliği farklıdır dersiniz aynı yolda olamayız.”(49) “Milliyetçilik, şekilcilik değildir. Milliyetçiyim diye geçinen bazıları şekil milliyetçisidir. Milletın sorunları, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, üretime katkı, dışa bağımlı olmama gibi hiçbir şeye değinmeden vatan, bayrak edebiyatı yapan şekilciler görünüşte milliyetçi, aslen gericidir.”(50) “Milliyetçilik belirli bir zekâ seviyesi ister. Özellikle Türk olup milliyetçi olmayan insan, aptaldır.”(51) “Genç nesillerini milliyetçi olarak yetiştiren milletler, geleceğe güvenle bakabilirler. Milliyetçilik; mensubu olduğu milleti ilerletmek, yükseltmek, milli değerleri korumak ve geliştirmek duygusu ve şuurudur.”(52) Burada özellikle belirtilmelidir ki, diğer tüm politik kimlik anlatılarının aksine milliyetçilik ve milliyetçi kavramlarına dair söylemlerin daha fazla açıklama ve tanım içerdiği görülmektedir. Bu yüzden,

öteki kimlik sunumlarından farklı olarak bu kimlikle ilgili belirli bir sınır çizme çabası da dikkate değerdir. Yine Türkçülük kimliğinde olduğu gibi, milliyetçi kimlik algısında da bilhassa İslamcılık kimliğiyle sınır çizmeye çalışma ihtiyacı seçilebilse de, asıl önemli olanın kimliği türlü suçlamalardan (ırkçılık gibi) kurtarmak ve gerçek milliyetçiliğin “ne olduğunu” anlatmak gayretinin ön plâna çıktığı söylenebilir.

5b. Politik Kimliklerin Kamusal Taleplerle İlişkisi

Kamusal talepler, insanların günlük yaşantılarında doğrudan istekte buldukları pek çok ihtiyaca karşılık gelir. Yeni kamusal mekân olarak sosyal medya ortamları da artık bu taleplerin en ne ve hızlı iletildiği yerler haline dönüşmüştür. Bu bölümde, çalışma çerçevemiz itibarıyla seçtiğimiz politik kimlikler ile kamusal talepler ilişkisine bakılacaktır. İlk kamusal hakların talebine dair ilk kavramımız olan özgürlük, politik kimliklerle şu biçimlerde sunulmaktadır: “Adalet, özgürlük, nezaket, merhamet önerisi olmayan bir İslâmıcılık içine çöker, çöküyor.”(53) “Tarihte İslâmıcılık ile onur, bağımsızlık, özgürlük gibi kavramlar yan yana alınmaz.”(54) “Ateistlik, sosyalistlik, komünistlik istemek özgürlükse, neden Şeriat istemek de özgürlük değildir?”(55) “Müslümanlık reform edilmeli, insanlığın geleceği için kadına özgürlük sağlanmalı.”(56) “Din bir seçimdir, İslâmiyet zaten özgürlük dinidir, dayatma değil.”(57) “İslâmıcılar’ın özgürlük anlayışlarının, sadece İslâmıcılık özgürlüğünden ibaret olması sorunsalı...”(58) “Sağcılık veya solculuk mevzusu değildir. Sorun, özgürlük ve temel hak sorunudur.”(59) “Solculuk ‘eşitlik, adalet, özgürlük, hoşgörü’ gibi İslâmiyet’in temel kavramlarını savunur. Müslümanlar sol düşünceye inanmalıdır. İslâm, sol tandanslı bir dindir.”(60) “Savaşmak değil de belli bir yaşam alanında özgürlük tanımak gerek. Sosyalistlik budur.”(61) “Sosyalizm dinsizlik değildir... Sosyalizm hoşgörüdür. İnanca saygı, düşünceye özgürlük.”(62) “Türk’ün simgesi Bozkurt’tur. Çünkü özgürlük kutludur.”(63) “Milliyetçilik, ezilen uluslar için bir özgürlük ideolojisidir.”(64) Burada dikkat çeken durum, kavramın anlatısının çoğunlukla İslâm ve İslâmıcılık ile yan yana kullanılıyor olmasıdır. Öyle ki, Twitter profillerinin bir kısmı özgürlüğe dair problemlerin İslâmıcılık politikalarından kaynaklandığını imâ ederken; diğer kesim özgürlüğün aslında İslâm’a içkin olduğunu öne sürmektedir. Hatta

sosyalist ve sol düşünce için de benzer bir durum söz konusudur. Yine de her ne olursa olsun, tüm politik kimlikler için özgürlüğün “kıymetli” bir şey olduğuna dair genel bir mutabakat görülmektedir.

Haklar kavramına geldiğimizde ise, politik kimliklerle kamusal talepler ilişkisinde bir sayısal azlıkla karşılaşırız. “Solculuk, eşit haklar ve adaleti temsil eder.”(65) “Burası Türk yurdu; biz Türkçülük yaptık diye başkalarına çeşitli haklar doğmaz, doğamaz.”(66) Aynı durum özel hayat, mülkiyet, güvenlik, kanun, anayasa kavramları için de geçerlidir: “Özel hayat beni ilgilendirmez, kamu hayatı ilgilendirir.”(67) “İslâmiyette mülkiyet yoktur, emanet vardır.”(68) “Komünizmde özel mülkiyet yoktur. Kapitalizmin çarklarını döndüren solcunun olması imkânsızdır.”(69) “Özel mülkiyet karşıtlığı, arkaik solculuktur.”(70) “...Mülkiyet karşıtlığı solculuk bitti.”(71) “...Din, milliyet ve mülkiyet tutkunluğu aklın üstüne çıktı.”(72) “Milliyetçilik bir ülkede güvenlik, sağlık ve refah sistemi ile inşa edilebiliyormuş. Bunların güçlü olduğu ülkelere millî aidiyet daha fazlamış.”(73) “Bütün Türkleri tek çatı altında toplayıp, huzur refah ve güvenlik içinde yaşatacak olan tek hareket Türkçülüktür.”(74) “İslâmcılık, Türkiye’nin bir numaralı millî güvenlik sorunudur.”(75) “Müslümanlık bizim tekelimizde değil. Kanun koyucu yegâne Allah’tır.”(76) “Milliyetçilik öyle kuvvetli sosyal bir kanundur ki, ...hiçbir kuvvet onu kaldıramaz, yok edemez.”(77) “Türk ve Türkçülük kanun olmalıdır.”(78) “İslâmî hükümler göz ardı edilerek kanun çıkarılırsa böyle olur...”(79) “...İnsanlar ve Anayasa, yeteri kadar Kur’an’ın hükümlerini yaşamın bütününe tatbik etmiyor.”(80) “İnsanların koyduğu hükümleri ‘Anayasa’ denen koca defterde toplayıp Allah’ın hükümlerini reddeden laik bir ülkede aynı zamanda Müslüman bir ülkede yaşıyormuşuz.”(81) “Anayasa evrensel değerler ışığında yapılmalı, bir kişi ve zümrenin ismi geçmemeli.”(82) “Anayasa, bütün alt kimliklerin varlığını temin eden en önemli metindir.”(83) Açıkça görülmektedir ki, yukarıdaki kamusal kavramlara ait taleplerin ortak noktası, her talebin bağlı bulunulan politik kimlik ile o kimliğin ardındaki düşünsel sistemden üretildiğinde başarılı olunacağına inanılmasıdır. Yani kullanıcı profillerindeki anlatıya göre, haklar, özel hayat, mülkiyet, güvenlik, kanun, anayasa vb.’leri herkesin kendi politik düşüncesi etrafında kurulduğunda, her şeyin “daha iyi” olacağına dair sarsılmaz bir beklenti mevcuttur. Bu da bizlere politik kimliklerin karşılıklı uzlaşma isteği hakkında bilgi verir.

Bununla birlikte, inanç ve adalet kavramlarının sunumlarında ise kısmî bir zenginlik seçilebilir: "Her din ve inanç saygı beklemeyi hak eder. Ama inanç bireysel olmalıdır. Din ve hizmet adı altında iktidar, güç ve İslâmcılık için kullanılmamalıdır."(84) "...Türkçüler, 'turan' derken inanç özgürlüğünü, Ülkücüler ise Türk-İslâm ülküsünü savunur."(85) "Solculuk, ibadetten, inanç, din, sorumluluk müessesesinden kaçmanın öbür adıdır."(86) "Sağcılık-Solculuk inanç, mezhep ya da etnik kimlikle ilgili değildir."(87) "Ben, inanç fobisi olmayan sosyalistlik, mezhep ve farklı görüş fobisi olmayan bilinçli inançlılık temenni ediyorum"(88) "Müslümanlık, inançtır... Bütün farklılıkları bir arada toplayan devletimiz, inanç ya da ideolojik tanımla adlandırılmaz."(89) "Milliyetçilik, ... iman ve inanç davasıdır."(90) "İslâm, adalet ve ahlâktır."(91) "Devletin dini adalet olmadıkça, siyasal İslâmcılık zulmü bitmez."(92) "Solculuk, eşitlik, adalet, özgürlük, antiemperyalizm, tam bağımsızlıktır."(93) "...Eşitlik, emek, özgürlük, adalet ve barış gibi değerleri savunmak da bizi solcu ya da sağcı yapmaz."(94) "Solculuk iddiası taşıyan birisinin iyilik, vicdan, şefkat, dürüstlük, bilimsellik, adalet vb. tercihleri olmalı."(95) "Türkçülük bu coğrafyada her şeyin çözümüdür. Devlet yönetimi, adalet, hukuk, eğitim, bilim, yüksek savaş sanatı ne ararsanız Türkçülükte var."(96) "Türkçülük, ... adalet, ahlâk ve din sancağını doğudan batıya taşıyan bir mefkuredir."(97) "Türk milliyetçiliği, adalet, hak, hukuk ve verilen sözlerin tutulmasını içerir."(98) Buna göre, sağ siyaset söz konusu olduğunda inanç ve adalet kavramları genelde, soyut (din, iman, ahlâk vb.) durumlarla, sol düşünceye ait sunumlarda ise somut (emek, barış, bağımsızlık vb.) kavramlarla birlikte kullanılmaktadır. Tabii mevcut politik kimliklerin tümü, her türlü problemin çözümü ile tüm kamusal taleplerin yerine getirilmesinin yolunu yine kendilerinde bulmaktadırlar.

Netice itibarıyla, yukarıdaki politik kimliklerde net olarak karşımıza çıkan bazı tutumlar, kamusal talepler söz konusu olduğunda fazlasıyla görünmez hâle gelmekte; böylece istekler politik kimlikler üzerinden değil de sıradan yurttaşlık hakları çerçevesinde talep edilmektedir. Yani özgürlük, bireysel haklar, güvelik vb. kamusal taleplerin neredeyse tamamının, bir politik kimlik eşliğinde sunulmaktan kaçınıldığı görülmüştür. Bunun bir nedeni, kamusal hak taleplerinin bir politik kimlikle beraber sunulmasının talebin meşruiyetini ortadan kaldıracağı korkusuysa eğer,

diğer bir sebep de talebin kitleselleşmesini sağlamak olabilir. Zira ilk nedene dair korkunun, aynı zamanda bir güvensizlik, nefret ve linç mekânı olarak da kullanılan sosyal medyada karşılığı vardır. İkinci neden de yersiz değildir, çünkü bu sosyal ağlarda kitleselleşemeyen taleplerin hiçbir karşılığı bulunmamaktadır. Bu etkenlerin Twitter profilleri sahiplerini kamusal hak taleplerini dile getirirken etkilediği görülmektedir.

6. Sonuç

Bu çalışmayla ilgili veriler göstermektedir ki, Twitter’da sunulan politik kimlikler kendisinden ziyade öncelikle rakip olan/rakip gördüğü kimliği tanımlama/anlatma veya ona dair bir çerçeve çizme önceliğine sahiptir. Buna göre her politik kimliğin (ve dolayısıyla sosyal medya kullanıcısının) sadece “ötekinin tutarlılığı” üzerinden bir politik anlatı sürdürdüğü söylenebilir. Bu politik anlatının merkezinde bilhassa ötekilerin ahlâkî, insanî pozisyonları ile (bilhassa yanlışlarıyla) geçmişte ya da bugün yaptıklarının sonuçları yer alır. Yine aynı sebeple, bu politik kimlik sahiplerinin karşısındakilere yoğun biçimde sordukları soru daima “bu mu?” ile bitmektedir. Solculuk bu mu? Türkçülük bu mu? gibi. Zira herkesin birbirini “sahtelikle” suçlayıp, “samimi” olmaya çağırdığı politik bir dilin bu alana hâkim olduğu da görülmektedir. Bu durum aslında, kişilerin temel derdinin “kendilerini anlatmak” ama kimseyi dinlemek istememek olduğunun da bir göstergesidir. Zaten sosyal medya bir bakıma da böyle bir mekânın adıdır. Kişiler, sanal ya da gerçek kimlikleriyle bir şeyler söyleyip, başka hiç kimseyi dinleyip ciddiye almadan burada vakit geçirebilmektedirler. Hâlbuki “akılcı kamusal müzakere, müzakereye giren kişilerin müzakere öncesi ve sonrasındaki konumları açısından bir değişim olması gerektiğini vurgulamaktadır... Buna karşılık internet birbirine benzer olan kişi, grup ve kanaatlerin bir araya geldiği; kanaatlerin dönüşmekten ziyade mevcut kanaatlerin güçlendiği bir ortama” dönüşmüştür (Özçetin, Arslan ve Binark, 2012, s.72). Dolayısıyla buradaki politik kimlikler, hem karşısındakilere söz söyleyen hem de düşünsel yalnızlıklarını gideren figürlerdir. Bu yüzden yazılanların beğenilmesi, fazlasıyla paylaşılması, takdir görmesi, ideolojik bir hazza da neden olur. Bu ortamlarda yer almanın, devam etmenin kişisel güven ve motivasyonu da yine buralardan toparlanır.

Şu da bir başka bulgudur ki, politik kimlikler içerisinde en fazla tepkiyi İslâmcılık ile İslâmî/Müslüman kimliği çekmektedir. Tanımlama, savunma ve nefret etme eylemlerinin odağındaki bu kimlik, diğerleri için neredeyse ortak bir yaygın kanaatler merkezi gibidir. Hatta özgürlük, kanun, güvenlik, adalet gibi pek çok kamusal talebe ulaşma konusunda engel/tehlike olarak da görülen İslâmcılık, bir taraftan devlet aracılığıyla uygulanan bir baskı vasıtası şeklinde tanımlanırken, öteki taraftan da güncel sorunların sebebi olarak nitelenmektedir. Mevcut politik iktidarın uygulamalarının bir sonucu olarak görülebilecek bu tepkilerin artık İslâmcılık’tan çıkıp, doğrudan İslâm dinine yöneldiği de yine aynı tespitler içerisine alınmalıdır. Dahası yine bu konuda bilhassa İslâmcılık ile “Türklük” arasındaki farklılığı anlatmaya yönelik twit’lerin yoğunluğu da dikkat çekmektedir. Özellikle Türkçü ve milliyetçi profillerde İslâmcılığın, Türklüğün “en büyük tehlikesi” olduğuyla ilgili söylemlerin çokluğu buraya eklenebilir.

Diğer taraftan, yukarıdaki verilerden de anlaşılacağı üzere, Twitter’deki politik kimlikler kendilerinin “nasıl olduğunu” anlatmaktan çok “nasıl olmadığının” ispatlarıyla doludur. Bu da bizlere sosyal medya ortamlarının çekişmeli hallerinin, demokratik bir kamusalılık ile uzlaşmacı rasyonel ilişkileri nasıl zedelediğini işaret eder. Üstelik kişilerin bu sosyal mekânları bir “kapışma/hesap sorma ortamına” dönüştürme çabalarının da buna neden olduğu söylenebilir. Sıklıkla kin, tahammülsüzlük ile öfkelerin hâkim olduğu ve buna yönelik paylaşımların yapıldığı bu kamusal karşılaşma ortamları, bu yönüyle bir kamusal müzakerenin ortaya çıkma ihtimalini de zayıflatmaktadır. Kullanıcıların sürekli olarak rakip politik kimliklerdeki tümünün aslında “birbirinden hiç farkı olmadığına” yönelik husumet içeren paylaşımları da bu yönelimi destekler. Yine de bazı küçük grupların ortak toplumsal sorunlar üzerinden (bilhassa kadınlar, çocuklar ve hayvanlara yönelik şiddet ve suçlarda) kamusal bir ilişki ile “tanımaya” yönelik bir müzakere ortamı oluşturdukları da seçilebilir. Bu sebeple sosyal medya, Habermas ve Rawlsçı anlamda bazı kamusal işlemlere sahip olurken, Sennett ve Arendtçi anlamda kamusal çöküşün mekânıdır.

Bununla birlikte, ele alınan politik kimliklere ait söylemlerin, slogan, klişe ve ezberlerle dolu, derinliksiz metinlerden oluştuğu da belirtilmelidir. Bu nedenle, bütünlüklü ve tutarlı olma sorumluluğundan uzak

bu metinlerin bir ortak ahlâk normuna dayanma konusunda zayıf oldukları da gözlenmiştir. Kamusal talepler söz konusu olduğunda ise politik kimliklerin her birinin, sadece rakip kimliklere karşı değil, kendi içerisinde bile pek çok alt yorumla bölündüğü de buraya eklenebilir. Bu bölünmenin sebebi olarak, etkili bir düşünsel zemin ihtiyacı, güvensizlik ile adalet ve dayanışma yokluğunun yarattığı öfke ve zihnî parçalanmışlığın etkileri sıralanabilir. Keza bu parçalanmışlığın kökenleri politik kimlikler de dâhil olmak üzere, Bauman'ın "sınıf-altı kimlik" dediği, kimlik şekillerinde aranabilir. Çünkü sınıf-altı kimlik, aslında "kimliğin yokluğudur. Etik görevin ve ahlâki kaygının hedefi ve amacı olan bireyselliğin ve 'yüzün' reddi; hatta silinmesidir" (Bauman, 2017, s.52-53). Dolayısıyla, kimlikler silikleştikçe bir öz arayışı da ("gerçek İslâm/Türkçülük/solculuk bu değil!" gibi) ortaya çıkmaktadır. Dahası, politik kimlikler için olduğu kadar, kamusal talepler için de standartlaştırıcı bazı istekler belirlemekte, bu da olası talepleri belirli ve sığ bir dile hapsetmektedir.

Sonuç itibarıyla, politik kimlikler söz konusu olduğunda, kamusal taleplere dair kullanılan söylemler dar ve tahammülsüz olmaktadır. Me-selelerin kitlesel değil de kişisel olarak ele alınması gibi etkenler, Twitter ortamını klasik kamusal alanın ötesinde kamusal sorunların paylaşıldığı bir yer haline getirirse de bu sorunların tartışılması soyutlama düzeyine bile erişememektedir. Dahası kamusal problem ne olursa olsun politik kimliği aklamaya yönelik çabaların çokluğu, ortak ve birlikte yaşamaya dair beklentileri de zayıflatmaktadır. Dolayısıyla tüm bu bulguların, insanların kamusal talep ve beklentilerini anlama adına önümüzdeki yıllarda sosyal medya ortamlarının daha çok tartışılması gereken yerler olacağı da kısa vadede öngörülebilir bir gerçekliktir.

EXTENDED ABSTRACT

Social Media as The New Venue of “Political Activity” of The Changed Publicity – (The Case of Twitter in The Context of The Relations Between Political Identities and Public Rights)

*

Yavuz Çobanoğlu

Munzur University

When it comes to man, society and state and the relations among them, interest of sociologic researches focuses on what is political however, detection of it actually indicates an ontological circumstance. The ontology of what is political is about what can be dealt with as ‘political’ under certain circumstances and how it can be made more comprehensible in terms of politics. Besides it can be said that political sociology emerged as a result of such necessities and these very necessities derived from difficulties in comprehending politics and the concepts emerge with it with sociological paradigm. Thus, political sociology emerged and grew as a scientific field which aims at gathering information about political system: reactions and behaviours created by political ideas: ideologies: symbols, the impact of language and discourse on masses: mechanisms of democracy and parliamentary institutions: differentiations between society and state etc. and reasons and impact of all these issues.

Public Sphere and Altering Perception of Publicity

The terms public, public sphere and publicity derives back to ancients ages; however, the time period during which the discussions concerning these very terms raised intensively refers to modern era because the discussion on various terms such as nation state, civil society, civil rights, democracy, individual and freedom became the main interest of social sciences with an intensity as it had never seen in the history. Consequently public sphere became a phrase which depicts a mutual ground for social

interaction in which all citizens make easy contact with each other by all means using vast public means without barriers or limitations. According to this concept, citizens have the right to affect or supervise the state by legal means provided within public sphere. What Habermas meant by the term public sphere is that all citizen have the right to enter and gather in this very sphere to think freely of any issues; it is a collective area where mutual ideas are found and formed. This is not only an area for thinking and gathering freely but also a setting where various believes and identities are presented to the others. Public sphere concepts is not limited to the theory of 'public sphere of bourgeois' by Habermas. 'Republican public sphere' by Hannah Arendt, 'liberal public sphere' by John Rawls and corruption of public man' also contribute a great deal to the issue.

Identity as a Social Setting

Identities are the most conspicuous social aspects that people present in the outside world. Identity which depicts itself in human actions in a specific way of sociability are also a part of individual struggle for being known and recognized in a cultural setting. Furthermore, it does not matter what kind it is, an identity is something cultural. It is born and formed in a cultural setting; it also changes or is presented in this very setting since the cultural realities of human communities are a reflection of their collective structures. Thus, this kind of factors can be seen as a proof that identities go through a certain formation process. Identity is a name given for a regularity/continuity, which is formed collectively and embodies collective partnerships, based on reciprocity principle. It is because of this very characteristic that 'collective identity depicts a process not a specific circumstance.

Presentation of Political Identities on Social Media as a New Setting for Publicity

All internet environments, especially social media, are seen as democratic settings where ideas are formed and shared or where they collide or are discussed when interacted. It is also accepted as a setting where people have the opportunity to express their personal or social problems. This is

also an environment where all kinds of political, ideological or perceptual operations or deformations can be made. It is also possible for some countries or even people to control this environment easily under the care of leader states of technological production. Moreover, social media may be used as a tool to build up hate and violence instead of democratic principles, compromise or recognition. In fact internet and social media networks have many characteristics which can justify these two different attitudes.

Method

Mentality, language or discourse, is a text. Revealing the concept sets in this text also stands for elucidating its social, economic, religious, moral or ideological semantic world and the research method to make social media presentations more explicit must be content analysis because it can be accepted as a new study in terms of detecting political or mental processes people go through involuntarily or content and comments hidden within the texts that emerges during communication. Moreover, all communicative processes enabled by communicative means are of this method's field of application.

Conclusion

The data concerning this study show that political identities presented on Twitter aims at describing or framing another rival identity rather than itself. Owing to this fact, it can be said that each political identity holds a political narrative based on ‘consistency of the other one’. When it comes to political identities, statements concerning public demands become narrower and more intolerant. There are various factors such as considering the issues individually rather than collectively. Although these factors turn Twitter into a setting where public issues are shared beyond classical public sphere, discussing these issues cannot even reach an abstraction level. Moreover no matter what the public problem is, the efforts to justify a political identity are in such an abundance that the expectation of living harmoniously is weakening. Thus it is a reality that in the following years

all these findings will most likely lead to discussions in terms of understanding the public demands and expectations of people.

Sıralı Ekran Çıktıları:

1. "İslâmlaşmak demek, İslâm'ın itikâdiyatını, ahlâkiyatını, içtimâiyatını, siyâsiyatını daima zamanın ve muhitin ihtiyâciyatına en muvafık bir surette tefsîr ederek bunlara gereği gibi tevfiğ-i hareket etmekten ibarettir." [Said Halim Paşa]
2. "#İslamcılık, Batı'ya meydan okumadır" goo.gl/KBh1ZA

3. "İslamizm/İslamcılık İslam değildir, ama onun bir ürünüdür. Bir İslam teokrasisidir." #ISID #Daesh #islamcılık wsj.com/articles/how-t ...
4. 12:05 - 12 Ara 2015 #İslamcılık "İslam:müslümanın kötülüğe karşı durma sorumluluğunu yerine getirmesi ve insanların Allah ile bağlarını koparmaya çalışan güçlere karşı mücadelesidir" Alev Erkilet
5. Ahlaken müslümanlaşmayanların siyaseten islamcılık yapmaları en çok islama zarar verir...
6. @BuluBener @aebarkı adı kullanmaya yantı olarak. Ayrıca İslamcılık diye bi şey yoktur. Bir Allah bir kur'an ve bir islam vardır. Biz oynamamız gereken neyse onu yaparız,yapıyoruz,yapacağız. İnançımız ve inandığımız gibi! Uydurulma terimlerle ve içerikleriyle işimiz olmaz. Buyurun yılbaşı, kutlayın. Kimsenin size afkurdugu yok!
7. islamcılık, modernist bir kafayla, pozitivist-şimdilerde postmodernist- bir zihniyetle İslamı yorumlamaktır. İnanmaktan öte yorumlamak. twitter.com/oguzhanbilgin/ ...
8. Temsil de hata olmasın ama; İslam/Müslümanlık "açık büfe" bir inanç değildir; işine geleni alması, işine gelmeyeni/canının istemediğini almamak/inanmamak gibi, Müslümanlar, İslam dininin bütününe(Kur'an'ın bütün emirlerine/öğütlerine) uymakla mükelleftir.
9. İmanın korunmadığı ve yaşanmadığı yerde küfür sultanıdır. Müslüman için iman hayattır, candır. İman, Müslümanın damarında kesintisiz dolaşan kandır. İman olmayınca Müslümanlık iddiası tümden yalandır!
10. @yıldırımşemin adı kullanmaya yantı olarak. @mustafaislamoglu aslında doğru kelime şu olmalı, "müslüman gibi görünüp, kendini bilinçsizce müslüman zannedenlere inancımı yitirdim " çünkü bilinçsiz müslümanlık = düşüncesiz, cahil ve pasif iyi aktif kötü insana eşittir.
21. @emrah07000 @emrah07000 adı kullanmaya yantı olarak. Cencim sağcı veya solcu olmak suç değil ideolojidir yaşam biçimidir şayet aşırıya kaçarsan aşırı solculuk faşist olur aşırı sağcıda ırkçı olur senin anlamadığın konu bu dostum
22. @yilyemgökdemir adı kullanmaya yantı olarak. Türkçülük üzerine kurulan solculuk kimseye fayda sağlamaz. Temel bileşen HDP yi yok sayan bir zihniyet solcu olamaz. Kürt kelimesini dahi söylemeye çekinen biri yaptığı 2-3 ekonomik hamleyle solcu olamaz. Olsa olsa yerel kapitalizm olur. Umarım anlarsın bunu..
23. Aslında Türkiye'de dünyada olduğu manada bir solculuk neredeyse yok! Bütün dünyada işçiler, ezilenler solcu iken Türkiye'de burjuvalar solcu olmuş, oluyor...
24. @malikgözlü adı kullanmaya yantı olarak. Koministlik de Solculuk da Solculuk da Emperyalistlerin kullanışlı PİYONLARIYDI. Türkiye de ki Kamu Kurum ve Belediyelerine çökmüş KÜP doldurup zengin olan ve lüks içinde yaşayan Atatürkçü Solcu darbeci CHP lilerin TAMAMI KAPITALİSTTİR
25. Devrimcilik sola yakındır desek yanlış olur,solculuk devrimcilige yakındır,o yuzden içinde insanligi yasatan ve onun için mücadele eden herkes kendini solcu gibi hisetmesi ondandır....
26. Devrimcilik solculuk degildir buna hep karşiyim,Her solcu devrimcidir diyebiliriz ama her devrimci solcu degildir,devrim bir yapbozun bütünü gibidir,solculuksa o yapbozun birer parçasıdır.
27. @malikgözlü adı kullanmaya yantı olarak. Sosyalistlik söz,el,zihinsel bir eyleme alanı degil, yaşamın tüm alanlarını kapsayan sınıfsal ve kişisel bir duruştur, seçilmiş ve yaşama geçirilmiş bir kimliktir. Bu açıdan bakınca bilinen sosyalistlerin hicbiri gerçek sosyalist degildir. Çoğu iyiniyetli lümpendir.
28. @malikgözlü adı kullanmaya yantı olarak. Demokratlık ve sosyalistik, birbirini tamamlayan ilkelerdir;demokrat olunmadan sosyalist ve sosyalist olmadan da, demokrat olunmaz.
29. Sosyalistlik diy birşey yoktur anarşi peşinde koşan din imanla alakası olmayan şiddetle beslenen kişidir sosyalist eşitlik kardeşlik hikaye
30. Türkiye'de sosyalist koministlik dinsizlik veya imansizlik demek degildir ;sosyalistlik koministlik hakka bölüşüm hakka adalet demektir;

Değişen Kamusalığın Yeni “Siyaset Yapma” Mekânı Olarak Sosyal Medya – (Politik Kimlikler ile Kamusal Haklar İlişkisi Bağlamında Twitter Örneği)

- 11 @MKA181ku8ü, adı kullanıyorsa yanı olarak
Bunlar birde müslümanın diyor şerefsiz bunlar...müslümanlık, hoşgörüdür ,müslümanlık affetmez, Müslümanlık kulu sevmez...bunlar mı Müslüman...
- 12 @auf_Ömer, adı kullanıyorsa yanı olarak
Müslüman Müslümanın kardeşidir.Ona zulmetmez,düşmanınateslim etmez Hadisi unutuluyor.Bana dokunmayanılan bin yaşasın modundan çıkılamadığından adımlar atılmıyor.Devletlerde bencilik hüküm sürüyor.Müslümanlık isimde kalıyor.Zulüm devam ediyor,suskun kalanlarınsa kalpleri ölüyor
- 13 Başta kendimizi bir sorgulayalım. İslam veya Müslümanlık çocuk oyuncacı değildir. Mış gibi yapmak hiç değildir. İşiimize gelince müslüman gelmeyince gavur olma ihtimalimiz var mı yok. Veya bir ortamda seküler diğerinde şeriatçı. Geçin efendim...
- 14 @ahattas, adı kullanıyorsa yanı olarak
Müslümanlık parayla namla şanla olmaz Müslüman ALLAH'IN Şeriatına yani emirlerine uymakla yaşamakla olur
- 15 Müslüman Doğruya doğru yanışa da yanış diyebilmedir Müslümanlık budur
- 16 Hepimiz Milliyetçiyiz. Lakin asla Milliyetçiliğimiz #Müslüman oluşumuzun önüne geçmesin ! Aksi halde helak olmamak kaçınılmazdır ! Mühim Olan Müslümanlık çatısı altında toplanabilmektir! Hepimiz Hz.ADEM ile Hz.Havadan gelmekteyiz ! Bu sonradan olma #milliyetçilik hırsı neyedir!
- 17 Müslümanlık dilde olmaz ezbercilikle olmaz. Önce insan olmayı öğreneceksin insan olduktan sonra atalar dinini tek ederek kendi aklınla vicdanınla sorgulayarak araştırarak Rabbini bulur ve secde (teslimiyet) eder Müslüman olur.
- 18 @gripedeme @Ömergazi810, adı kullanıyorsa yanı olarak
Doğruluk Müslümanın şiarıdır. Müslümanlık göstergesidir. Yalancılık ise münâfığın şiarıdır, nifak göstergesidir. Bu yüzden Müslüman asla yalan söylemez, yalana pırım vermez, yalan yere yemin etmez ve yalancı şahitlik yapmaz. Aynı şekilde o, yalancının katmerlisi iftirâdan uzak durur
- 19 @Nhat1087060 @alaktaz7, adı kullanıyorsa yanı olarak
İslamcılık iflas etti demek bu İslam anlayışıyla ve bu Müslümanlarla iflas etti demektir. Yoksa yeni bir İslam tasavvuruyla ve yeni bir Müslümanlık anlayışıyla yeniden deneme yapmak her zaman mümkündür ve yapılmalıdır.Ancak bu defa Müslüman olmayanları da kuşatacak şekilde olmalı
- 20 Solculuk kapitalist düzene karşı olan, zenginliğin eşit dağılmasını isteyen, siyasal, ekonomik alanda kökten değişiklik amaçlayan bir akımdır. Ak comarlar öyle bir algı oluşturuyorlar ki teröristler solcu olur tarzında yazıktır. Vatan uğruna çok Denizler, Yusufalar öldü bu ülkede.
- 31 @TheSosyalist58, konuamadığımi nerden biliyorsun tek tarafı sosyalistlik olmaz sosyalist oluyorsa adalet çervesinden bakar intikam duygusuyl
22.06 - 3 Ağu 2018
- 32 Türkçülük bir ülkü, siyaset ise iktidara geçme taktığıdır. Bu sebeple bir ana inanc ve ana düşünce olan ülkü asla değişmediği halde siyaset yani taktik her zaman değişir.
- 33 @tol_gha @murtez_bey, adı kullanıyorsa yanı olarak
Türkçülük kötü bir şey değil. Irkçılık kötü bir şey. Aradaki ince çizgilerimi anlayacak kafada olmadığı için, Türkçü kişilerle iletişimime anlam veremeyen dangozlar var maalesef.
- 34 Bir gün ülkede milliyetçi geçinen politikacılar, yöneticiler, sanatçılar, aydınlar hiç bir çıkar kaygısına düşmeden, yiğitçe, korkusuzca Türkçü söylemlerde, Türkçü tavırlarla milletin karşısına çıkarlarsa o gün Türkçülük büyük bir utkuya yaklaşır. #AtsızDiyorki
- 35 @Nhat1087060, adı kullanıyorsa yanı olarak
#AtsızDiyorki Türkçülük ülküsü bizden amansız bir görev ahlaki istiyor... Her Türkçü, bulunduğu yerin görevini inanca yaparsa, Türkçülük ülküsü sağlamlaşır. Türkçülük güçlenir.
- 36 Ülkücülük genel yapısı itibarı ile ırkçı değildir, **☑**Türkçülük genel yapısı itibarı ile kandaştırır !
Ülkücülük aksiyona ve reaksiyona dayanır, **☑**Türkçülük fikre dayanır !
☑Türkçü Türkten başka dostu olmadığını bilir, ülkücü için müslüman olmak kaydı ile herkes kardeşir.
Atsız
- 37 Sevmek Türkçü bir eylemdir. Türkçülük, ayrımcılık değil seçiciliktir. Kalite, seviye, kıymet aramaktır. İkisi de taş olsa da kömür ile elması bir tutmamaktır. Her insanı bir tutmamak, sevimleye layık olanı kayırmaktır. Her milleti bir tutmak, çiçeğe ot muamelesi yapmaktır.
- 38 Bizim Türkçü olmamız , bozkurt işaret yapmamız herhangi bir siyasi partiye mensup olduğumuz anlamına gelmez. Türkçülük siyaset üstü bir fikirdir.
- 39 @nyat1907, adı kullanıyorsa yanı olarak
Türkçülük kimsenin dini inancını sorgulamaz, her inanca aynı mesafede durur.Bunu yapıyorsan sen zaten Türkçü olamazsın. Bazı arkadaşlar Türkçülüğü başka ideolojilerle karıştırıyor.
08:37 - 28 Ağu 2018
- 40 “Biz Türk’üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük Bir kan meselesi olduğu kadar bir vicdan ve kültür meselesidir.Türkçüyüz ve her vakit bu istikamette çalışacağız.”

- 41 Herkes milliyetçi olabilir. Milliyetçiliğin anlamı millet ve vatan sevgisidir. Herhangi bir ölçütü yoktur. Tahsil , birlikim ve kültürel altyapı aranmaz. Türkçülük ise bir alt şiktr. Bir milliyetçi Türkçü olmak zorunda değildir ancak bir Türkçü milliyetçi olmak zorundadır.
- 42 #Türkçülük kimsenin dinini, inancını sorgulamaz, sormaz, yargılamaz. Önemli olan soy birliğidir, kan kardeşliğidir. #Türk Töresini özümsemek, #Türk'lük bilincine ulaşmaktır. İnsanların inançları ile uğraşmak, hor görmeye ya da tavır almak #Türkçülük ülküsüne sadece zarar verir. #Türkçü
- 43 Türk milliyetçiliğinin temelini ülke sevgisi oluşturur (bu ülke tam bağımsızdır ve dili Türkçedir), siyasi partiyle milliyetçilik olmaz ve bu ülkede her siyasi hareket milliyetçi olmak zorundadır değilse bu ülkeye ait değildir. Bu ülkeye ait olmayan gereksizdir.
- 44 Amerikan güdümlü milliyetçilik, ancak uşaklığı kuvvetlendirir. Milliyetçilik her şeyden önce bağımsızlıktır, bağımsız karar alabilme yeteneğine sahip olmaktır. Milliyetçi, akıllı olmak zorundadır.
- 45 Vatan, Bayrak, Milliyetçilik olmadan Olmaz! Atatürk milliyetçi olduğu için kazanmıştır.
- 46 Milliyetçilik, hem sosyal, hem kültürel, hem ekonomik, hem politik ve hem de askeri cephesi ile bir bütündür. Milliyetçi; her sahada milliyetçidir.
- 47 Irkçılık ve milliyetçilik birbirinden çok ince bir çizgiyle ayrılır. O çizgi de başka milletlere zarar vermeye başlayınca ırkçı olur. Baska milletlere saygın olduğun da milliyetçi
- 48 Milliyetçilik millet ve vatan sevgisi ise anti emperyalist olur
ümmetçi den milliyetçi olmaz olamaz ..
- 49 Atatürkçü olmayan Türk milliyetçisi olamaz. Onlar kendisini milliyetçi diye adlandıran , siyasi islama hizmet eden sentezcilerdir. Bugün milliyetçilik görüşünün temellerinin tek oturduğu kesim Türkçülerdir. Her kesimin milliyetçiliği farklıdır dersiniz aynı yolda olamayız.
- 50 Milliyetçilik şekilcilik değildir Milliyetçiyim diye gecinen bazıları şekil milliyetçisi Milletin sorunları yaşam kalitesinin yükseltilmesi üretime katkı dışı bağımlı olmama gibi hiçbirşeye değinmeden vatan bayrak edebiyatı yapan şekilciler görünüşte Milliyetçi aslen gerici dir
- 51 Milliyetçilik belirli bir zeka seviyesi ister. Özellikle Türk olup milliyetçi olmayan insan aptaldır. Bu kadar ihaneti bu kadar düşmanlığı göremeyen Türk helak olsun.
- 52 Genç nesillerini milliyetçi olarak yetiştiren milletler, geleceğe güvenle bakabilirler. Milliyetçilik; mensubu olduğu milleti ilerletmek, yükseltmek, milli değerleri korumak ve geliştirmek duygusu ve şuurudur.
- 61 işte bu işin bir ortasını bulmak gerek. Savaşmak değil de belli bir yaşam alanında özgürlük tanımak gerek. Sosyalistlik budur
- 62 sosyalistlik dinsizlik değildir, bunu sokun kafanıza. sosyalizm hoşgörüdür. inanca saygı, düşünceye özgürlük.
- 63 Alman kurdu ile Türkçülük yapan, Husky ile Türkçülük yapan çoktur. Fakat sorun şu ki, gerçekten bozkurt ile Türkçülük yapan yoktur. Çünkü bozkurdun yanına yaklaşamazsınız. Şimdi anlaşıldı sanırım neden Türk'ün simgesi başkası değil de Bozkurt'tur. Çünkü özgürlük kutludur.
- 64 "İlkel milliyetçilik" söylemi yerlilerin kültürüne ve diline karşı sömürgeciliğin başvurduğu bir saldırı stratejisidir. Oysaki milliyetçilik ezilen uluslar için bir özgürlük ideolojisidir"
- 65 Solculuğun karşıtı neden dindarlık?.. Solculuk eşit haklar ve adaleti temsil eder, dindarlık neden bunun karşıtı temsil ediyor?
- 66 +eğer bundan rahatsızlık duyanlar varsa işte kapı oradadır. İsteyen istediği ülkeye gidebilir. Burası Türk yurdu arkadaşım, biz Türkçülük yaptık diye başkalarına çeşitli haklar doğmaz, doğamaz. #YaşadıkçaTürkçüyüz
- 67 @akaya1299 Müslümanlık değil ve cogunun yaptıği bu. Özel hayat beni ilgilendirmez kamu hayatı ilgilendirir en çok orda insalar >>>
- 68 "İslamiyette mülkiyet yoktur emanet vardır. Yetimler de emanettir. Yetimlik varsa müslümanlık eksik yaşıyor demektir. #SahurVakti
- 69 Solculuk komünizme taraftarlığı, sağcılık kapitalizm taraftarlığıdır. Komünizmde özel mülkiyet yoktur. Kapitalizmin çarklarını döndürenlerin solcu olması imkansızdır. İdeolojileri ekonomik ve hukuki yapıları açıklamasıyla tanımlamalıyız.
- 70 DOĞA KOLEJİNE uğrayın da çocukların anne babalarını sorun bir de siyasi görüşlerini.. yemeyin bizi.. mülkiyet karşıtı solculuk bitti
- 71 Ülkemizde ve benzer ülkelerde din, milliyetçilik ve mülkiyet tutkunluğu aklın üstüne çıkmıştır...

Değişen Kamusalığın Yeni “Siyaset Yapma” Mekânı Olarak Sosyal Medya – (Politik Kimlikler ile Kamusal Haklar İlişkisi Bağlamında Twitter Örneği)

- 53 Adalet, özgürlük, nezaket, merhamet önerisi olmayan bir islamcılık içine çöker, çöküyor.
06:27 - 21 May 2017 Georgia konumundan
- 54 Tarihte İslamcılık ile onur, bağımsızlık, özgürlük gibi kavramlar yan yana anılmaz. Bu bir görselli islamcılık tarihi floodudur.
- 55 @ahmethc ataislik sosyalistik komonistlik laiklik istemek özgürlükse niye şeriat islamcılık istemek özgürlük dehidir bumu demokrasiniz
22:23 - 6 Eyl 2016
- 56 İnsanlığın basındaki bela basta ırkçılıktır seryatçılıktır ve gıloidyonun bu üç olgu insaligin düşmanidir bu yüzden Müslümanlık reform edilmeli kadına özgürlük sağlanmalı insaligin geleceği için
- 57 @gulansboss adı kullanıyaya yanıt olarak
DİN bir seçimdir İSLAMİYET zaten özgürlük dinidir dayatma değil TÜRLÜK ise kader şahsen ben seçimimi Müslümanlık olarak kullanmışım çoğu TÜRKÇÜ kardeşimde benim gibi düşünüp İslamiyeti seçmiştir.
- 58 İslamcıların özgürlük anlayışlarının sadece islamcılık özgürlüğünden ibaret olması sorunsalı. Mağdur edebiyatı da cabası amk
20:11 - 2 Nis 2018
- 59 @marfur4 @DesimKurdı adı kullanıyaya yanıt olarak
Sağcılık veya solculuk mevzuası değildir. Sorun özgürlük ve temel hak sorunudur. Bir halkın dil ve kimlik sorunudur. Bu sorun çözülmediği sürece Türk emekçisi burjuvazinin savaş arabasına koşurulacaktır.
- 60 Sağcılık Biat, gelenekçi (yanlışlar dahil) eskiye bağlı, yeniliğe, farklılığa karşı komün anlayış demektir.
Solculuk "Eşitlik, Adalet, Özgürlük, Hoşgörü" kavramlarını, İslamiyetin temel kavramlarını savunur. Müslümanlar Sol düşünceye inanmalıdır. İslam Sol tandansı bir dindir
- 81 #öğrencilerinemühür İnsanların koyduğu hükümleri anayasa denen koca defterde toplayıp Allah'ın hükümlerini reddeden LAİK bir ülkede ama dediklerine göre aynı zamanda MÜSLÜMAN bir ülkede yaşıyoruz. Laiklik ve Müslümanlık ateşle barut gibidir. İkisi aynı yerde BULUNMAZ!
- 82 @emnehelkayy adı kullanıyaya yanıt olarak
solculuk evrenselidir.Kemalizm bir ülle liderinin idolojisidir.o nedenle kemalizm solculuk değildir.Anayasa evrensel değerler ışığında yapılmalı bir kişi ve zümre nin ismi geçmemeli. kemalist solcu olabilir.ama solculuk kemalizm değildir.
- 83 Herkes bu milletin bir parçası olduğuna göre milliyetçilik kimsenin tekelinde olmaz ve bu ülkenin tüm vatandaşları tüm inançları ve aidiyetleri bu bayrak ve anayasa altında eritmelidir.
Anayasa bütün alt kimliklerin varlığını temin eden en önemli metindir.
- 73 Milliyetçilik bir ülkede güvenlik, sağlık ve refah sistemi ile inşaa edilebiliyormuş. Bunların güçlü olduğu ülkelere milli aidiyet daha fazlaymış
- 74 Bütün Türkleri tek çatı altında toplayıp, huzur refah ve güvenlik içinde yaşatacak olan tek hareket #Türkçülük'tür.
18:13 - 10 Eki 2014
- 75 islamcılık Türkiye'nin bir numaralı milli güvenlik sorunudur. Bu sorun çözülmeden Türkiye'ni yol alması mümkün değil.
- 76 @demirsoy87 adı kullanıyaya yanıt olarak
Müslümanlık bizim tel elimizde değil. Kanun koyucu yegane Allah'tır. O Allah ki hal olan ilahıtır. Bizi onun kanunları kapsar karar verebilmek için 18 yaşımı beklemek Tc kanunudur.
- 77 Milliyetçilik, öyle kuvvetli sosyal bir kanun, öyle müthiş bir hakikattir ki, hiçbir kuvvet onu kaldıramaz, yok edemez.
- 78 TÜRK VE TÜRKÇÜLÜK KANUN OLMALIDIR. ÇÜNKÜ TÜRKÜYENİN KURUCUSU TÜRKDÜR. ULU TÜRK ATATURKTUR. ALLAH RAHMET ETSİN.
22:38 - 23 Eki 2017
- 79 @MHBut adı kullanıyaya yanıt olarak
İslami hükümler gözardı edilerek kanun çıkarılırsa böyle olur,islam yerine islamcılık oynayanlara dikkat.
- 80 @nahiyetöğmesi adı kullanıyaya yanıt olarak
Türkiyede yeteri kadar laiklik de var yeteri kadar milliyetçilik de var Ama yeteri kadar müslümanlık ve islam yok yani insanlar ve anayasa yeteri kadar kuranın hükümlerini yaşamın bütününe tatbik etmiyor.
Bu nedenle refah partisi misyonunu artık hudapar rehberliği üstlenecek
- 90 Milliyetçilik gelenek,ahlak,fazilet, asalet,iman ve inanç davasıdır.
Milliyetçilik devlet,millet,adap ve ebed müddet davasıdır.
Bütün bunlarla birlikte çağlar üzerinden atlayıp çağdaşlaşma davasıdır.
NE MUTLU TÜRKÜM DİYENE...!
- 91 @dikkapı adı kullanıyaya yanıt olarak
Hep Romantik islamcılık kokan hareketler bunlar, islam'ın icini bosalıp böyle sacma sapan seylelerle dolduruyorsunuz, halbuki İslam Adalet ve Ahlakıtır, ama bunu söylemek kimsenin isine gelmiyor.
- 92 Balyoz mağduru Özden Örnek 1223 gün tutuklu kalmıştı. Oramiral Örnek'in oğlu Burak üç ay önce vel etti.
Bir baba haksız yere 1223 gün uzak kaldığı oğluyla geçiremediği zamanları düşünerek son nefesini verdi.
Devletin dini adalet olmadıkça, siyasi islamcılık zulmü bitmez.
10:11 - 20 Nis 2018

- 84 @nismeselen @Avr..._Frns @KucaliAVAZI'ANI adlı kullanıcılara yanıt olarak
Atatürk Türk ulusunun arap masallarıyla kandırılmasına artık yeter demiştir. He her din ve inanç saygı beklemeyi hakeder. Ama inaç bireysel olmalıdır. Din hizmet adı altında İktidar,güç ve İslamcılık için kullanılmamalıdır. Türkiye cumhuriyeti laik ulus devletler. Çatısı budur.
- 85 @TuncTuranK adlı kullanıcılara yanıt olarak
Ülkücülerin aslında temelinde Türkçülük yatar.Onları ümmetçiliğe yönlendiren siyasetlerinin içine dahil edilen İslamcılık olgusudur. Türkçüler Turan derken inanç özgürlüğünü, Ülkücüler ise Türk İslam ülküsünü savunur. 15:55 - 9 Kas 2017
- 86 Solculuk ibadetten, inanç din sorumluluk müessesinden kaçmanın öbür adıdır o coğrafyada. Dünyada ise din müessesinden bağımsız, vicdanlı yaşamının öbür adıdır. Kavramların bile yanlış konuşlandığı bir coğrafya orası. Hiçbirşey garip gelmiyor artık..
- 87 Sağıcılık - solculuk inanç, mezhep ya da etnik kimliklerle ilgili değildir. Kapitalist düzende ezenler ve ezilenlerle ilgilidir.
- 88 @tolgades adlı kullanıcılara yanıt olarak
@tolgakzn ben inanç fobisi olmayan sosyalistlik mezhep farklı görüş fobisi olmayan bilinçli inançlılık temneni ediyorum vicdan saygı sevgi 12:47 - 14 Mar 2014
- 89 Müslümanlık inançtır. Camilerimizde elbette ezan okunacak, kiliselerde çanlar çalacak, diğer inançların mabetlerinde de onların ibadet sesleri, sembolleri yükselcek. Biz Türkiye'yiz, bütün farklılıkları bir arada toplayan devletimiz inanç yada ideolojik tanımla adlandırılmaz.
- 93 Solculuk; eşitlik adalet, özgürlük, antiemperyalizm, tam bağımsızlıktır. Akıldır, vicdandır, emektir. Etnik ayrınlıklık değildir!
- 94 Solculuk kimseyi dinden çıkartmaz. Eşitlik, emek, özgürlük, adalet ve barış gibi değerleri savunmak da bizi solcu ya da sağıcı yapmaz. Allah'a ve Resulüne inanan herkes Müslümandır. Siyasi düşünceleri nedeniyle insanları ötekileştirmek İslam'ın sözüne de ruhuna da aykırıdır.
- 95 Profil yazınızı beğenmedim. İnsan doğası gereği iyilik ve kötülük içerir. Solculuk iddiası taşıyan birisinin iyilik, vicdan, şefkat, dürüstlük, bilimsellik, adalet vb tercihleri olmalı. @ccanannnn
- 96 Türkçülük bu coğrafyada her şeyin çözümüdür. Devlet yönetimi, adalet, hukuk, eğitim, bilim, yüksek savaş sanatı.. ne ararsanız Türkçülükte var. Kanıt? Bkz. 1923 - 1938 arası.
- 97 @Yakup adlı kullanıcılara yanıt olarak
Türkçülük ırkçılık değildir üstadım. Türkçülük bir mirası, mefkureyi sırtlamaktır. İslam'a muğayir değildir zira İslam da o mirastandır. Türkçülük töre sahibi olmak, onu sahiplenmektir. Adalet, ahlak ve Din sancağını doğudan batıya taşıyan bir mefkure bölücü olabilir mi?
- 98 @Berkanaky45 adlı kullanıcılara yanıt olarak
Türk milliyetçiliği, adalet, hak, hukuk ve verilen sözlerin tutulmasını içerir beyefendi. Sizin milliyetçilik tanımınız **#EmeklilikteYaşaTakılanlar** tarafından rafa kaldırıldı.

Kaynakça / References

- Arendt, H. (1994).*İnsanlık durumu / Seçme eserler*, (Çev: Bahadır Sina Şener), İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı
- Bilgin, N. (1994).*Sosyal bilimlerin kavşağındakimlik sorunu*. İzmir: Ege Yayıncılık, 1. Baskı
- Bilgin, N. (2000).*İçerik analizi*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1. Baskı
- Bauman, Z. (2017).*Kimlik*, (Çev: Mesut Hazır). Ankara: Heretik Yayınları, 1. Baskı
- Dijk, V. (1991). The interdisciplinary study of news as discours.*A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research*, (Edited By: Klaus Bruhn Jensen ve Nicholas W. Jankowski), London: Routledge, First Edition

- Durmuş, M. (2012). Yeniden kamusal alan! Kamusal alanı yeniden tanımlamak ya da yerine devrimci bir seçenek koymak. *Türk Tabipler Birliği / Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, Temmuz – Aralık, 34-48. <http://www.ttb.org.tr/dergi/index.php/msg/article/view/35/23> (Erişim Tarihi: 25.11.2018)
- Fraser, N. (2004). Kamusal alanı yeniden düşünmek. *Kamusal Alan*, (Der. ve Çev: Meral Özbek), İstanbul: Hil Yayınları, 1. Baskı
- Habermas, J. (1995). Kamusal alan: Ansiklopedik bir makale. *Birikim Dergisi*, 70, 62-66
- Habermas, J. (1997). *Kamusal alanın yapısal dönüşümü*, (Çev: Tanıl Bora ve Mithat Sancar), İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı
- Holub, R. C. (1991). *Jürgen Habermas / Critic in The Public Sphere*, London and New York: Routledge, First Published
- Kerestecioğlu, İ. (2011). Feminizm tartışmaları 8, *Amargi İstanbul Feminizm Tartışmaları*, İstanbul: Amargi Yayınevi, s. 157-174
- Laclau, E. (1995). *Siyasal kimliklerin oluşumu*. (Çev: Ahmet Fethi), İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1. Baskı
- McGuigan, J. (1996). *Culture and the public sphere*. New York: Routledge, First Published
- Minarlı, M. A. (2014). Habermasçı burjuva kamusal alanının demokratik içeriği. *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*, 18, 153-172
- Morley, D. ve Robins, K. (1997). *Kimlik mekânları*, (Çev: Emrehan Zeybekoğlu). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1. Baskı
- Rasmussen, T. (2008). The Internet and Differentiation in The Political Public Sphere. http://www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/-269_rasmussen.pdf, s.73-84 (Erişim tarihi: 27 Aralık 2018).
- Özçetin, B. ve Arslan, U. T. ve Binark, M. (2012). Türkiye’de internet, kamusal alan ve demokratik kanaat oluşumu, *Folklor / Edebiyat Dergisi*, 18(72), 51-76.
- Rawls, J. (2007). *Siyasî liberalizm*, (Çev: M. Fevzi Bilgin). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı
- Sarıbay, A. Y. (1998). *Siyaset, demokrasi ve kimlik*. Bursa: Asa Kitabevi, 1. Baskı
- Sarıbay, A. Y. ve Ögün, S. (1998). *Bir politikbilim perspektifi*. Bursa: Asa Kitabevi, 1. Baskı

- Sarıbay, A. Y. (2000). *Global bir bakışla politik sosyoloji*. İstanbul: Alfa Yayınları, 1. Baskı
- Schlesinger, P. (1987). On national identity: Some conceptions and misconceptions criticized. *Social Science Information*, 26(2), 219-264.
- Morley, D. ve Robins, K. (1997). *Kimlik mekânları*, (Çev: Emrehan Zeybekoğlu), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1. Baskı
- Sennett, R. (2010). *Kamusal insanın çöküşü*, (Çev: Serpil Durak ve Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 3. Baskı
- Smith, A. D. (1994). *Millî kimlik*, (Çev: Bahadır Sina Şener), İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı
- Vural, Z. B. A. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: Ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 5(20), 3348-3382 <http://dergipark.ulak-bim.gov.tr/jyasar/article/view/5000066117/-5000061623> , (Erişim tarihi: 27 Aralık 2018).

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Çobanoğlu, Y. (2019). Değişen kamusalığın yeni “siyaset yapma” mekânı olarak sosyal medya – (Politik kimlikler ile kamusal haklar ilişkisi bağlamında twitter örneği). *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 696-737. DOI: 10.26466/opus.520312